

Uvodnik / Introductory note

- Robert Travaš,
predsjednik HOK-a 2
Robert Travaš, President of the CBA

Iz Hrvatske odvjetničke komore/From the Croatian Bar Association

- Ubijen odvjetnik Vlatko Vidaković 4
Lawyer Vlatko Vidaković killed
HOK traži kaznenopravnu zaštitu
odvjetnika i vježbenika 6
*CBA seeks criminal law protection of
lawyers and trainee lawyers*
Kaznenopravna zaštita odvjetnika
i odvjetničkih vježbenika 7
*Criminal law protection of
lawyers and trainee lawyers*

**XXXIII. Dan hrvatskih odvjetnika
33rd Croatian Lawyers Day**

- Odvjetnik - jedna od najvažnijih
karika u procesu primjene
europskog prava 8
*Lawyer - a most important link
in the application of EU law*
Kako pravo EU-a može
koristiti odvjetnicima 12
How EU law can benefit lawyers
Načelo razmjernosti
u teoriji i praksi 15
*Proportionality principle
in theory and practice*
Europska konvencija
i načelo supsidijarnosti 17
*European Convention
and subsidiarity principle*
Njemačko odvjetništvo
i europsko pravo 21
German legal profession and EU law
Kako je zakonodavstvo EU-a
utjecalo na odvjetništvo 23
*How EU legislation affected
the legal profession*

- Zakonodavstva zemalja članica
prilagođavaju se pravu EU-a 25
*Member States' legislation
adjusted to comply with EU law*
Dnevnik s Europskog foruma
u Berlinu 27
*A diary from the European Forum
held in Berlin*

Članci i rasprave / Articles and Discussions

- Ante Galić: Učinak druge novele
Zakona o upravnim sporovima
na upravni spor u Hrvatskoj 31
*Ante Galić: Second update of the Act
on Administrative Disputes
and its effect on administrative
proceedings in Croatia*

Engleski za odvjetnike / English for Lawyers

- Kolokacije u jeziku prava:
Vlasnički udio u dioničkom
društvo - share ili stake? 46
*Collocations in the language of law:
A share or a stake in a public company?*

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for Lawyers

- Neke nepravilnosti
u pisanoj komunikaciji 48
*On some irregularities
in written communication*

Iz stranog tiska / From the foreign press

- dr. Rok Čeferin: Moralno
razumijevanje prava - pogled
odvjetnika 50
*Moral understanding of law
- a lawyer's perspective*

Prisege / Oaths

- Prisege dane 25. ožujka 2015. 53
Oaths taken on 25 March 2015

In memoriam / Obituaries

- Milivoj Korlević 55

Robert Travaš

predsjednik Hrvatske
odvjetničke komore

Poštovane kolegice i kolege,

hrvatski odvjetnici izgubili su još jednog kolegu. U Osijeku je, u svome odvjetničkom uredu, 23. ožujka ubijen odvjetnik Vlatko Vidaković, a mi, njegovi kolege, još smo jednom ostali zgroženi i tužni. Nakratko su se mediji bavili tim ubojstvom kao još jednom pričom koja prodaje novine. Javnost je nakratko bila puna suosjećanja i razumijevanja za opasnosti koje nosi naša služba, neki su političari slali telegrame sućuti... A nakon dva dana, sve se vratilo u dnevnu rutinu. Odvjetnice i odvjetnici već su tog istoga dana morali ući u sudnice braniti i zastupati svoje klijente, nadajući se da neki od njihovih klijenata neće biti poremećena uma. Ponekad se čini kao da igramo rulet, a ulog je vrlo visok, ponekad život.

Odvjetnici su po samoj prirodi svog posla mnogo više izloženi riziku od pripadnika drugih profesija. Odvjetnici dolaze u dodir s tzv. rizičnim skupinama – ubojicama, silovateljima, kriminalcima, osobama s psihičkim poteškoćama, uglavnom s osobama koje imaju neki problem za koji ne znamo kako ga emotivno doživljavaju i na što su sve spremni. U današnje vrijeme sve je više onih koji su, i

zbog teške gospodarske situacije, spremni poduzimati razne poteze očajnika. Nažalost, uključujući i ubojstvo.

Kako se mi odvjetnici od toga možemo obraniti i zaštititi? Gdje je granica između zaštite nas samih i naših obitelji od osnovne dužnosti nas odvjetnika – da branimo i zastupamo prava pojedinaca, da im pružamo našu najbolju moguću pravnu pomoć, bez obzira na naše osobno mišljenje koje ne smije utjecati na naš profesionalni odnos s klijentom? Odvjetnici, kao što znamo, ne mogu odbiti obranu i zastupanje, osim u iznimnim slučajevima. I onda, ponovno pitamo: kako se možemo obraniti? I tko će obraniti nas? Tko je, ustvari, dužan braniti odvjetnike? Prema važećem Kaznenom zakonu, ubojstvo odvjetnika ili vježbenika u obavljanju odvjetničke službe ne smatra se teškim ubojstvom.

Hrvatska odvjetnička komora već duže vrijeme upozorava nadležne i javnost o napadima, ozbiljnim prijetnjama i ubojstvima odvjetnika u obavljanju odvjetničke službe. Samo dvadesetak dana prije ubojstva odvjetnika Vidakovića uputili smo Ministarstvu pravosuđa zadnji Prijedlog za dopunu nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog

ODVJETNIK 3-4/2015.

Glasilo-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 3 - 4 2015., god. 88.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 3 - 4 2015, annual file 88

Glavni i odgovorni urednik: Robert Travaš, odvjetnik, Zagreb, Jurkovićeve 24, tel: 466665; fax: 4665666; robert.travas@tip.hr, **Urednik:** mr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Zamjenik urednika:** mr. Mladen Vukmir, odvjetnik, Zagreb, Gramača 21, tel: 3760511, fax: 3760-555, mladen.vukmir@vukmir.net, **Izvršni i grafički urednik:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165207, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:** Leo Andreis, Boris Jukić, Ivica Crnić, Marijan Hanžeković, Igor Hrabar, Maroje Matana, mr. Šime Pavlović, Ranko Pelicarić, Mladen Sučević, Branimir Tuškan, Josip Vukadin, dr.sc. Atila Čokolić, Ingrid Mohorovičić-Gjanković, Mario Janković - odvjetnici, Arno Vičić, Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., Antun Palarić, sudac Ustavnog suda RH **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschhoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Ines Stipetić.

Uredništvo

Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog prostora-marketing

1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač

Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

IBAN HR66 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

zakona. Tim je Prijedlogom zatražena promjena kaznenog zakonodavstva kako bi se pojačala kaznenopravna zaštita odvjetnika i odvjetničkih vježbenika u obavljanju odvjetničke službe. Tražili smo da kaznena djela prijetnje, prisile, nanošenja tjelesne ozljede, ubojstva, protupravnog oduzimanja slobode i povreda tajnosti pisama i pošiljaka, budu kvalificirana djela ako se učine prema odvjetniku ili odvjetničkom vježbeniku u obavljanju odvjetničke službe. Kada nam se daje protuarargument da bi pojačana kaznenopravna zaštita za odvjetnike otvorila pitanje potrebe zaštite nekih drugih profesija, naš je odgovor jednostavan i argumentiran. Komora uporno podsjeća predstavnike vlasti i Zakonodavca da je u Ustavu Republike Hrvatske propisano da odvjetništvo kao samostalna i neovisna služba osigurava svakom pravnu pomoć u skladu sa zakonom. Na taj način odvjetništvo je ujedno i zaštitnik ustavnog i pravnog poretka Republike Hrvatske, te jamac vladavine prava i poseban dio pravosuđa, a što druge profesije nisu. Zbog toga smo mišljenja da odvjetništvo mora imati pojačanu kaznenopravnu zaštitu. Nakon ubojstva odvjetnika Vidakovića ponovo smo se obratili svim važnim čimbenicima vlasti tražeći zaštitu i hitnu izmjenu Kaznenog zakona. Obratili smo se direktno i predsjedniku Vlade Republike Hrvatske, kao i predsjedniku Hrvatskoga sabora, zastupnicima Hrvatskoga sabora, kao i Odboru za zakonodavstvo. Vlada Republike Hrvatske, nažalost, opet nije naš prijedlog uvrstila u svoj prijedlog Izmjena i dopuna Kaznenog zakona, pa tražimo od Hrvatskoga sabora da kod donošenja ZID KZ-a kao amandman uvrsti prijedlog HOK-a. Ostaje za vidjeti raspravu u Saboru i konačnu odluku.

Nadamo se da će Zakonodavac napokon shvatiti potrebu promjene zakona i pojačane kaznenopravne zaštite zaštitu koja nam je nužna i koja nam pripada iz svih navedenih razloga.

Razgovarali smo i s nekim predstavnicima medija i ukazali da je nužno informirati javnost na način da se ne smije poistovjećivati odvjetnika i njegovu stranku. Javnost treba znati da tužbu ili ovršni prijedlog ne podnosi odvjetnik nego njegova stranka, koja je u nekom sporu s tuženikom ili ovršenikom. Osim toga, i taj tuženik ili ovršenik ima pravo na odvjetnika koji pak zastupa njegova prava i interese. Medijima smo ponovo ukazali i na činjenice koje dokazuju da odvjetnici nisu socijalno neosjetljivi i da se treba pisati i o vrlo niskim cijenama za cijele prvostupanjske postupke koje najčešće pokreću sami građani (radni sporovi, smetanja posjeda, radi služnosti, radi razvoda, osporavanja očinstva, radi zakonskog uzdržavanja i dr.). Također smo ponovo ukazali na besplatnu pravnu pomoć koju dajemo našim građanima, i na to da je njezina vrijednost na godišnjoj razini veća od sredstava koje država osigurava za pravnu pomoć temeljem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

I na kraju, realna slika naše odvjetničke službe je sljedeća: pokojni kolega Vidaković u ranijem je kaznenom postupku uspješno branio čovjeka koji ga je ubio. Da ubojica odvjetnika Vidakovića nije uspio počinuti samoubojstvo i da je preživio tragičan događaj, netko od nas odvjetnika, netko od kolega našeg ubijenog člana, morao bi ga braniti. Bez obzira na sve moralne dileme koje bi pri tome imao. Da je ranije postojala pojačana kaznenopravna zaštita odvjetnika i odvjetničkih vježbenika, vjerojatno bi ubojica kolege Vidakovića još bio na mjestu na kojem je morao biti – iza rešetaka. Ponovo podsjećamo Zakonodavca na tu činjenicu.

Odvjetnik Vlatko Vidaković ubijen je u ponedjeljak, 23. ožujka 2015. godine, u svom odvjetničkom uredu u osječkoj Radićevoj ulici, u samom središtu grada. Ubio ga je njegov bivši klijent Viktor Tolj, koji je zatim počinio samoubojstvo.

To je drugi slučaj ubojstva odvjetnika u Osijeku u samo dvije godine, a odvjetnik Vlatko Vidaković osmi je ubijeni odvjetnik u obavljanju odvjetničke službe od 1972. godine do danas.

Ubijen odvjetnik Vlatko Vidaković

Piše:
Nataša Barac

izvršna urednica

Hrvatski odvjetnici bili su užasnuti još jednim ubojstvom odvjetnika a Hrvatska odvjetnička komora izrazila je potresenost, ogorčenje i zgražanje nad tragičnom činjenicom da je još jedan odvjetnik stradao obavljajući svoju službu te upozorila da bi zbog kvalitetnije zaštite odvjetnika napadi na njih trebali biti kvalificirani kao posebno kazneno djelo.

Hrvatska odvjetnička komora je tim povodom objavila i sljedeće priopćenje:

U povodu ubojstva kolege Vlatka Vidakovića, odvjetnika u Osijeku, Hrvatska odvjetnička komora u ime svih hrvatskih odvjetnika izražava potresenost, ogorčenje i zgražanje nad tragičnom činjenicom da je još jedan odvjetnik stradao obavljajući svoju odvjetničku službu.

Nadamo se da će javnost osuditi to podmuklo ubojstvo.

Hrvatska odvjetnička komora i ovim putem, u ime svih odvjetnika Hrvatske, izražava sućut obitelji pokojnog kolege Vlatka Vidakovića.

Počinjeno zločin nije samo zločin prema našem kolegi Vlatku Vidakoviću, prema njegovoj obitelji i kolegama, već je i zločin prema odvjetništvu u cjelini. Hrvatska odvjetnička komora izražava duboku zabrinutost zbog učestalih napada na odvjetnike u obavljanju njihove službe, od kojih su neki, nažalost, završili smrću odvjetnika. Sa žalošću i protestom moramo naglasiti da je ovo već osmi ubijeni odvjetnik u obavljanju odvjetničke službe od 1972. do danas, a od 1993. do danas teže je fizički napadnuto petnaest odvjetnika. Zabrinjavajuće je da većina napadača nikada nije otkrivena.

Hrvatska odvjetnička komora već godinama upozorava da odvjetnici i odvjetnički vježbenici nisu dovoljno zaštićeni i da u tom smislu treba promijeniti kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske. Odvjetnici su zaštitnici prava pojedinaca i pravnog poretka i stoga zaslužuju da napadi na njih budu kvalificirani kao posebno kazneno djelo. Hrvatska odvjetnička komora u ožujku je Ministarstvu pravosuđa uputila prijedlog za dopunu Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, jer je odvjetnička služba, koja je ustavna kategorija, služba takve prirode da mora imati i posebnu kaznenopravnu zaštitu, a što je dokazao i ovaj tragični događaj. Prema našem saznanju, Vlada Republike Hrvatske, nažalost, nije uvažila naš prijedlog, no još uvijek se nadamo da će za-

Predsjednik OZ Osijek Dubravko Marjanović na komemoraciji u Osijeku

Vlatko Vidaković rođen je 16. lipnja 1953. godine u Donjem Miholjcu, gdje je proveo djetinjstvo i završio osnovno školovanje. Gimnaziju je završio u Osijeku a diplomirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1977. godine.

stupnici Hrvatskoga sabora u drugom čitanju tog Zakona imati dovoljno vremena da predlože amandman koji će sadržavati prijedlog Hrvatske odvjetničke komore.

Hrvatsko odvjetništvo traži i očekuje od Hrvatskoga sabora da zaštiti odvjetničku službu.

Robert Travaš, predsjednik Hrvatske odvjetničke komore

Komemoracija u Osijeku

Komemoracija za odvjetnika Vlatka Vidakovića održana je u prostorijama Odvjetničkog zbora Osijek, a na posljednjem ispraćaju od ubijenog se odvjetnika, u ime svih hrvatskih odvjetnika i predsjednika HOK-a Roberta Travaša, oprostio predsjednik Odvjetničkog zbora Osijek Dubravko Marjanović.

“Tužni zbore, poštovana obitelji Vidaković, dame i gospodo, kolegice i kolege!

Danas smo se ovdje okupili kako bismo se oprostili od našeg kolege i prijatelja Vlatka Vidakovića, odvjetnika iz Osijeka, nakon što nas je zatekla vijest o njegovoj tragičnoj smrti. Zapala me teška dužnost, ali i čast, u ime Hrvatske odvjetničke komore i njezinih predstavnika, svih odvjetnika i Roberta Travaša predsjednika Komore, oprostiti se od našeg Vlatka.

Vlatko Vidaković rođen je 16. lipnja 1953. godine u Donjem Miholjcu, gdje je proveo djetinjstvo i završio osnovno školovanje: a gimnaziju je završio u Osijeku. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu koncem 1977. godine.

Prve godine radnog iskustva stekao je u SOUR-u OLT, u ljevaonici poljoprivrednih strojeva, gdje je devet mjeseci radio kao diplomirani pravnik, i to do konca mjeseca listopada 1997. godine. Poslije iskustava stečenih u privredi, volontirao je i radio na Okružnom sudu u Osijeku. Nakon gotovo tri godine iskustva kao sudac, odlučio se za odvjetnički posao i s danom 1. veljače 1983. upisuje se u imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore, od kada neprekidno radi kao odvjetnik u Osijeku i kasnije u Zagrebu.

Što je Vlatka činilo posebnim?

Volio je odvjetništvo. Volio je slobodu i neovisnost zanimanja koje odvjetništvo pruža. U jednom trenutku bio je u prilici birati: hoće li biti sudac višeg suda, javni bilježnik ili odvjetnik, da bi prevagnuo njegov žar za nesputanošću, neformalnošću i slobodom. On je bio odvjetnik u duši.

Neko vrijeme pred rat, vođen građanskim svjetonazori, priklonio se i politici, Hrvatskoj narodnoj stranci, koja je tada uživala veliku podršku u društvu. Međutim, vrlo brzo je uvidio da svojim poštenjem i izravnošću nije dorastao takvome zanatu. Vratio se zanatu za koji se ško-

Kronologija ubojstava odvjetnika

- 1972. ubijen je odvjetnik Josip Brbot
- 1977. ubijen je odvjetnik Josip Guberina
- 1989. ubijen je odvjetnik Boško Ojkić
- 1999. ubijena je odvjetnica Hajra Prohić
- 2002. ubijena je odvjetnica Marija Brnić Bljakaj
- 2006. ubijen je odvjetnik Hrvoje Lešić
- 2008. ubijena je odvjetnička vježbenica Ivana Hodak
- 2013. ubijen je odvjetnik Lujo Medvidović
- 2015. ubijen je odvjetnik Vlatko Vidaković.

Ozbiljniji i prijavljeni napadi na odvjetnike

- 1993. godine eksplozivnom napravom uništen je odvjetnički ured splitskog odvjetnika Ivana Ožića
- 1993. godine u sudnici u Rijeci napadnut je i izudaran odvjetnik Tomislav Sabljar
- 1995. godine postavljen je eksploziv ispred odvjetničkog ureda dubrovačke odvjetnice Branke Skanski-Ratković
- 1998. godine u sudnici je napadnut pulski odvjetnik Zvonimir Jurić
- 2000. godine nepoznate osobe pucale su i ranile dubrovačkog odvjetnika Srđa Jakšića
- 2003. godine nepoznata osoba pucala je na zagrebačkog odvjetnika Gorana Suića i teško ga ranila
- 2004. godine napadnut je splitski odvjetnik Josip Popadić
- 2007. godine napadnut je splitski odvjetnik Željko Lubina
- 2009. godine napadnuti su u Splitu odvjetnik Edo Deković i odvjetnički vježbenik Darijo Tarabarić.
- 2011. eksplozivna naprava uništila automobil splitskog odvjetnika Vinka Ljubičića
- 2012. propucan je automobil zagrebačkog odvjetnika Pere Lozice
- 2013. eksplozivna naprava uništila je automobil splitskog odvjetnika Vinka Ljubičića
- 2014. podmetnut je požar u kojem je zagrebačka odvjetnica Andrea Kožar zadobila teške opekline
- 2014. napad na odvjetnicu Vlatku Nadramiju

*Komemoracija u
Odvjetničkom zboru Osijek*

lovao i obučio, u kome se afirmirao i koji mu je, naposljetku, vratio sve uloženo.

Vlatko je bio vrhunski profesionalac, praktičan i učinkovit. Krasili su ga i moć govora i moć pisanja. Retorikom se počeo baviti kao član Društva govornika na Pravnom fakultetu u Zagrebu, da bi tu sklonost i dar nastavio pri Hrvatskoj odvjetničkoj komori kao predsjednik Društva za razvijanje govorne kulture dr. Ivo Politeo. Nastupao je mirno i argumentirano, uvijek pripremljen na zamke protivne strane. Na komunikacijskim vještinama pozavidjeli bi mu mnogi političari i menadžeri. Njegove tužbe u parnici, ili završni govori u kaznenim stvarima, predstavljali su obrazloženje budućih presuda, čemu suci nisu imali ništa za dodati. Njegov pravni izričaj bio je jasan, jednostavan i razumljiv. Nije otezao s raspravljanjem niti je bježao od bitka kako bi naveo sud na pogrešan trag, nego je uvijek bio fokusiran na esenciju stvari,

cilj i ekonomičnost postupka. Bio je pragmatičan i efikasan odvjetnik.

Vodio je aktivan društveni život, bilo kao igrač tenisa ili golfa, ili kao promatrač društvenih zbivanja. Živio je na relaciji između Osijeka i Zagreba, s mislima i u srcu sa sinom Ozrenom i kćerkom Vlatkom.

Ipak, najbolju ocjenu o Vlatkovu karakteru izrekao je jedan njegov dugogodišnji prijatelj: Vlatko nikada o nikome nije rekao ružnu riječ, nikoga nije povrijedio i nikome nije zavidio, uvijek je bio spreman oprostiti. A to su vrline samo velikih ljudi.

Zbog toga, kad se uzmu u obzir njegove crte osobnosti i činjenica da je sa strankama imao vrlo jasne i transparentne uvjete zastupanja, za nepovjerovati je da je Vlatko bio žrtvom osobe koju je uspješno zastupao u kaznenom postupku, jer on je bio zadnji kome se takvo zlo moglo dogoditi.

Vlatko Vidaković poginuo je na braniku odvjetništva, kao svoga profesionalnog životnog izbora. Okolnosti pod kojima nas je Vlatko napustio ulaze u red onih neobjašnjivih životnih događaja kojima ne možemo otkriti ni povod, ni uzrok, već predstavljaju neistraženo područje suživota dobra i zla, čega je nažalost Vlatko, naš kolega odvjetnik i prijatelj, bio nedužnom žrtvom.

Odvjetnički zborovi Zagreb i Osijek izgubili su kolegu i prijatelja koji je bio na ponos svima nama.

Dragi Vlatko, nećemo i ne možemo te zaboraviti jer tvoj lik je neizbrisiv.

U ime Hrvatske odvjetničke komore izražavam iskrenu sućut ožalošćenoj obitelji.

Počivao u miru!"

HOK ponovo traži kaznenopravnu zaštitu odvjetnika i vježbenika

Hrvatska odvjetnička komora reagirala je, nakon vijesti o ubojstvu odvjetnika Vlatka Vidakovića u Osijeku, te uputila pisma predsjedniku Vlade Republike Hrvatske Zoranu Milanoviću, predsjedniku Hrvatskoga sabora Josipu Leki, nadležnim saborskim odborima, te međunarodnim organizacijama odvjetnika i odvjetničkih komora, ponovno tražeći pojačanu kaznenopravnu zaštitu odvjetnika i odvjetničkih vježbenika.

U pismima se ističe da "Hrvatska odvjetnička komora, već duže vrijeme, upozorava o napadima, ozbiljnim prijetnjama i ubojstvima odvjetnika u obavljanju odvjetničke službe". Podsjeća se i da je HOK početkom ožujka Ministarstvu pravosuđa dostavio Prijedlog za dopunu nacрта prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, kojim je zatražena promjena kaznenog zakonodavstva u smislu pojačane kazneno-

Kaznenopravna zaštita odvjetnika i odvjetničkih vježbenika

U Kaznenom zakonu Republike Hrvatske (NN 125/11 i 144/12) odredbom čl. 111. propisano je kazneno djelo teškog ubojstva za koje je zapriječena zatvorska kazna od najmanje 10 godina. Navedenom odredbom nije predviđeno da se ubojstvo odvjetnika ili vježbenika u obavljanju odvjetničke službe smatra teškim ubojstvom. Ubojstvo odvjetnika ili vježbenika smatra se običnim ubojstvom sa zapriječenom zatvorskom kaznom od najmanje 5 godina.

Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN 111/03) odredbom čl. 36. propisano je da se u čl. 91. dodaje novi stavak 7. koji glasi:

Tko usmrti suca, suca porotnika, državnog odvjetnika, zamjenika državnog odvjetnika ili odvjetnika u svezi s obavljanjem dužnosti.

Radi se o kvalificiranom djelu ubojstva. U obrazloženju konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a koji je usvojila Vlada Republike Hrvatske u svibnju 2003. godine, članak 36. Izmjena – kojim se dopunjuje čl. 91. novim stavkom 7. – navodi se:

Kao nova kvalifikatorna okolnost predlaže se u točki 7. usmrćenje suca, suca porotnika, državnog odvjetnika, zamjenika državnog odvjetnika ili odvjetnika u svezi s obavljanjem dužnosti, jer se u tim slučajevima ne napada samo ljudski život kao pravno dobro nego i pravosuđe. Takvo proširenje logično se

nameće iz postojeće odredbe dosadašnje točke 7. (sada točka 8.) kojom se iz istih razloga zaštićuju policijski službenici.

Takvo kaznenopravno uređenje trajalo je sve do donošenja Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a (NN 71/06) koji odredbom čl. 15. Izmjena navodi da se u čl. 91. toč. 7. mijenja i glasi:

Tko usmrti službenu osobu u vrijeme kad obavlja poslove zaštite ustavnog ustrojstva RH, osiguranje osoba ili imovine, otkrivanja kaznenih djela i prekršaja, privođenja, uhićenja ili sprječavanja bijega počinitelja kaznenog djela i prekršaja, čuvanja osoba kojima je oduzeta sloboda, održavanje javnog reda i mira i sigurnosti prometa.

U obrazloženju konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a iz travnja 2006. navodi se da je u toč. 7. proširen krug službenih osoba i na osobe koje obavljaju poslove sigurnosti prometa. Nigdje nije navedeno zbog čega nisu obuhvaćene i osobe koje su bile obuhvaćene Izmjenama iz 2003. godine, odnosno koji je razlog da su te osobe izostavljene. Nakon Izmjena iz 2003. godine bilo je još nekoliko izmjena KZ-a, ali tek izmjenama iz 2006. došlo je do promjene u odnosu na čl. 91. KZ-a.

Piše:

Darko Horvat

.....
poslovni tajnik HOK-a

pravne zaštite odvjetnika i odvjetničkih vježbenika u obavljanju odvjetničke službe.

“Ne možemo ne spomenuti da je percepcija o odvjetništvu u javnosti potpuno iskrivljena, da javnost odvjetnike smatra nemoralnim osobama, jer npr. brane počinitelje kaznenih djela, zastupaju vjeronike protiv dužnika, u ime svojih stranaka provode postupke iseljavanja temeljem pravomoćnih sudskih odluka i dr. Pritom ta ista javnost ne razmišlja da se odvjetnici kao zastupnici pojavljuju i na strani oštećenih nekim kaznenim djelom, na strani dužnika, na strani deložiranih osoba, te tako zastupaju i štite njihova prava i interese”,

stoji u pismu u kojem se izražava i zgražanje zbog nekih reakcija javnosti i komentara čitatelja na raznim portalima koji su neprimjereno reagirali na tragično ubojstvo odvjetnika.

Hrvatska odvjetnička komora o ubojstvu odvjetnika Vlatka Vidakovića izvijestila je pismima i Međunarodno udruženje odvjetničkih komora (International Bar Association), Međunarodnu uniju odvjetnika (Union Internationale des Avocats) i Vijeće odvjetničkih komora Europe (Conseil des barreaux européens) tražeći podršku za svoju inicijativu o pojačanoj kaznenopravnoj zaštiti odvjetnika i odvjetničkih vježbenika.

XXXIII.
DAN
HRVATSKIH
ODVJETNIKA

Okrugli stol na XXXIII.
Danu hrvatskih odvjetnika

U Hrvatskoj odvjetničkoj komori 20. ožujka svečano je obilježen 33. Dan hrvatskih odvjetnika, tradicionalna manifestacija hrvatskog odvjetništva. Tema ovogodišnjih Dana hrvatskih odvjetnika bila je "Primjena prava Europske unije u domaćem zakonodavstvu i praksi", a o toj je temi održan prigodni Okrugli stol na kojem su izvještavali Robert Travaš,

Odvjetnik – jedna od najvažnijih karika u procesu primjene europskog prava

predsjednik Hrvatske odvjetničke komore, dr. sc. Snježana Bagić, zamjenica predsjednice Ustavnog suda Republike Hrvatske, prof.dr. Tamara Čapeta, profesorica na Katedri za europsko javno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, odvjetnica Lovorka Kušan, te gosti iz njemačkih, talijanskih i francuskih odvjetničkih komora.

Piše:
Nataša Barac

izvršna urednica

Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Robert Travaš na početku je pozdravio sve paneliste, odvjetnice i odvjetnike, te visoke goste iz pravosudnog i javnog života Hrvatske.

U svom je govoru predsjednik HOK-a istaknuo da je Dan odvjetnika "postao i važna tribina za razmjenu mišljenja i razgovore o bitnim temama za hrvatski pravosudni sustav i vladavinu prava", a tradicionalni Okrugli stol u tom obilježavanju ima posebno mjesto jer je uvijek "posvećen aktualnim temama koje su od interesa za odvjetništvo, ali i za cjelokupno pravosuđe, pravnu struku i pravnu državu".

"Mi odvjetnici i naše komore, kao i naša međunarodna i druga udruženja, uvijek nosimo teret obrane neovisnosti odvjetništva, a što je temelj za najbolju moguću pravnu pomoć našim strankama. Čuvanjem neovisnosti i digniteta odvjetništva dajemo značajan doprinos civiliziranom i demokratskom društvu, društvu vladavine prava u kojem svaki pojedinac mora imati mogućnost ostvarenja svojih zakonskih prava", istaknuo je predsjednik HOK-a.

Pažnja javnosti, nastavio je, u povodu Dana odvjetnika pojačano se usmjeri na odvjetnike i odvjetničku profesiju pa je to prigoda da se upozori na stanje odvjetništva i probleme s kojima se odvjetnici suočavaju.

Među najznačajnijim problemima je veliki priljev novih odvjetnika do kojeg dolazi zbog loše planiranog obrazovanja velikog broja pravnika i otpuštanja pravnika iz gospodarstva. Istovremeno, upozorio je Travaš, pravosuđe i državna uprava gotovo i ne primaju nove kadrove, pa veliki broj pravnika pokušava osigurati egzistenciju u odvjetništvu.

"Ponekad to nije rezultat osobne želje, već jedine mogućnosti i nužde. Odvjetnicima se stalno smanjuje djelokrug poslova, a jedina su profesija u društvu u kojoj se stalno zapošljavaju novi ljudi. Stalno obrazujemo nove kadrove održavanjem obveznih seminara za pravosudni ispit i mnogobrojnih stručnih seminara u organizaciji naše Odvjetničke akademije, a sve to u svrhu cjeloživotnog obrazovanja, a uvelike i zbog današnje teme Okruglog stola, dakle primjene prava Europske unije u domaćem pravnom sustavu", rekao je predsjednik HOK-a.

"Osim toga, potrebno je ponovo istaknuti da sve te, a i brojne druge aktivnosti, naša Komora

financira jedino i isključivo od članarina svojih članova, dakle bez bilo kojih drugih izvora prihoda od strane bilo koje druge vladine ili nevladine organizacije. Na tu smo činjenicu i financijsku neovisnost izuzetno ponosni i ona je nužna za očuvanje svekolike neovisnosti odvjetništva. Zato nema nikakve materijalne naknade za funkcije koje odvjetnici obavljaju u Komori, kolegice i kolege biraju na skupštini HOK sve članove upravljačkih i disciplinskih tijela HOK", dodao je.

Odvjetnici dijele sudbinu građana Hrvatske

Drugi problem koji je istaknuo Robert Travaš su aktivnosti zakonodavca kojima se stalno smanjuje djelokrug poslova odvjetnika, a ponekad se i obezvrjeđuje odvjetnički rad radi dnevno-političkih potreba. Odvjetništvo je profesija koja je pogodna za takve aktivnosti zakonodavca odnosno politike, koja tako skuplja dodatne političke bodove. Ponekad se za to koriste mediji koji kroz svoja izvješća o interesantnim kaznenim postupcima stvaraju dojam da su svi odvjetnici prezaposleni i bogati, a to doista nije točno.

"Velika većina odvjetnika dijeli sudbinu svih drugih građana koji su osjetili velike posljedice ekonomske krize i višegodišnje recesije u Republici Hrvatskoj. Netočna je i tvrdnja da su odvjetnici socijalno neosjetljivi, jer osim minimalnih cijena postupaka koje najčešće moraju pokretati građani, poput radnih sporova, razvoda, smetanja posjeda i dr., Komora već dugi niz godina pruža apsolutno besplatnu pravnu pomoć socijalno ugroženim kategorijama građana te u svim sporovima za uzdržavanje djece", rekao je Travaš te dodao da "ta pravna pomoć nema nikakve veze sa Zakonom

"Naš broj raste za oko 7 posto godišnje, to znači da na ukupno 4.600 odvjetnika u Republici Hrvatskoj, svake se godine upiše oko 300 novih kolegica ili kolega. To je ogroman pritisak, jer su gospodarstvo i kupovna moć građana slabi i iscrpljeni, a to se direktno reflektira i na odvjetničku službu kojoj nedostaje posla", upozorio je u svom govoru predsjednik HOK-a Robert Travaš.

XXXIII.
DAN
HRVATSKIH
ODVJETNIKA

Visoki gosti i sudionici
Okruglog stola

o besplatnoj pravnoj pomoći na temelju kojeg odvjetnici također pružaju sekundarnu pravnu pomoć”. Godišnja vrijednost besplatne pravne pomoći koju pružaju odvjetnici temeljem rješenja Komore, veća je od one koju osigurava država. Odvjetnici zauzvrat ne traže ništa, osim saznanja da navedeni argumenti pobijaju stvoreni dojam o navodnoj socijalnoj neosjetljivosti odvjetnika. Odvjetnici samo žele da se zna istina o njihovom radu *pro bono* i njihovoj socijalnoj osjetljivosti, jer odvjetnici dijele sudbinu svih građana Hrvatske i svojim radom pridonose zaštiti prava građana, istaknuo je.

Robert Travaš u svom je govoru podsjetio i na opće poznatu presudu Europskog suda u predmetu Van Gend en Loos koja je donesena još davne 1963. godine.

“Tom se presudom počeo razlikovati pravni sustav Europske zajednice od pravnog sustava međunarodnog prava. Što je najvažnije, u toj je presudi određen kriterij izravnog učinka europskog prava u nacionalnom pravnom poretku. Bit te presude je da je Europski sud svojim odgovorom na postavljena mu pitanja u prethodnom postupku, odlučio da u europskom pravu djeluju dva načela: načelo izravnog učinka (izravne primjenjivosti), što znači da je ono izravno primjenjivo u državama članicama, te načelo nadređenosti europskog prava nad nacionalnim pravom”, istaknuo je.

Treći problem s kojim se odvjetništvo suočava je očuvanje neovisnosti i digniteta struke u društvu, nastavio je Travaš, te istaknuo da će se odvjetnici energično suprotstaviti svakom napadu na neovisnost i dignitet odvjetništva i to prije svega u cilju zaštite interesa svojih stranaka, a onda i samog odvjetništva.

“Komora radi sve što je u našoj moći da bi se očuvalo i unaprijedilo neovisnost i dignitet naše struke i to će činiti uvijek neovisno o trenutnoj političkoj vlasti”, rekao je Travaš.

Hrvatska je preuzela obvezu primjene europskog prava

Objašnjavajući zašto je za ovogodišnju temu Okruglog stola izabrana tema “Primjena prava Europske unije u domaćem zakonodavstvu i praksi”, Travaš je rekao da je razlog za to u tome što je Hrvatska, kada je 1. srpnja 2013. godine postala punopravnom članicom Europske unije, preuzela i obvezu primjene europskog prava. Podsjetio je i da se, za razliku od cijele pravne stečevine EU-a, Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u Hrvatskoj primjenjuje još od 5. studenog 1997. godine, kada je donesen Zakon o potvrđivanju Konvencije.

Kao uvod u izlaganje panelista, kratko je podsjetio i na nastanak Europske unije i eu-

ropskog prava odnosno pravne stečevine Europske unije.

“Pravo Europske unije, stvoreno je korištenjem brojnih pravnih načela koja sadrže pravni sustavi država članica. Dodao bih da, prema mom mišljenju, Europski sud donosi presude i da pritom u svakoj svojoj odluci vodi računa da u središtu prava ostane čovjek, i da to pravo ostane ili postane primjenjivo u odnosu na pojedinca. Upravo je taj cilj jedan od razloga što se od svake države članice traži da svoje zakonodavstvo usklađuje s europskim, korigira i unaprjeđuje svoj pravni sustav. Dakle, pravo EU-a ipak polazi od jednog temelja, a to je poštivanje ljudskih prava”, istaknuo je, te dodao da se odgovor na pitanje zašto je izabrana upravo ta tema za Okrugli stol može pronaći i u jednoj ključnoj riječi, a to je riječ “odvjetnik”. “Mislim da ćemo se svi složiti da je odvjetnik

u procesu primjene europskog prava jedna od najvažnijih karika. Odvjetnici su ti koji moraju biti upoznati s europskim pravom, odvjetnici su ti koji počinju proces, koji vode računa o zaštiti prava pojedinca i upućuju ga na to je li njegovo pravo povrijeđeno i na koji način ga treba ostvariti, odvjetnici su ti koji se pred sudom od svog prvog obraćanja sudu moraju pozivati na to pravo i primjenjivati pravo”, kazao je.

“Ponovit ću puno puta izrečenu misao mojih prethodnika na mjestu predsjednika Komore: odvjetnici su zadnji stup obrane između ostvarenja prava pojedinca i samovolje države, bez obzira na to o kojoj je državi riječ. I još nešto, i to ono što svi mi znamo: kad vas svi napuste, uz vas ostaje jedino vaš odvjetnik”, rekao je na kraju svog govora predsjednik Hrvatske odvjetničke komore.

Prije početka radnog dijela Dana hrvatskih odvjetnika u zagrebačkom kazalištu Gavella organiziran je koncert Tamburaškog orkestra Hrvatske radiotelevizije, pod umjetničkim vodstvom dirigenta Siniše Leopolda, te uz predivan glas sopranistice Danijele Pintarić. Hrvatskim odvjetnicima i njihovim gostima na koncertu u Gavelli pridružila se i hrvatska predsjednica Kolinda Grabar Kitarović.

Predsjednica RH Kolinda Grabar Kitarović s predsjednikom HOK-a Robertom Travašom

Kao posebno iznenađenje večeri na pozornici kazališta Gavella nastupio je “Zbor unutar zbora”. Ne radi se samo o zgodnoj igri riječima, već o odvjetnicima i odvjetničkim vježbenicima Riječkog odvjetničkog zbora, koji su svoje profesionalno druženje proširili i na druženje uz pjesmu, predvođeni Katarinom Jurić kao dirigenticom.

“Zbor unutar zbora” na pozornici Gavelle

XXXIII.
DAN
HRVATSKIH
ODVJETNIKA

Prva panelistica Okruglog stola, Tamara Čapeta, profesorica na Katedri za europsko javno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te nositeljica Jean Monnet Katedre govorila je o tome kako se odvjetnici mogu koristiti pravom Europske unije, odnosno kako pravo EU-a može koristiti odvjetnicima.

Panelistica Tamara Čapeta
na Okruglom stolu

Pripremila:
Nataša Barac

izvršna urednica

Kako pravo EU-a može koristiti odvjetnicima

Prof. dr. Tamara Čapeta govorila je o novoj interpretativnoj pravnoj kulturi koju pravo EU-a nužno dovodi u pravne sustave svih država članica. Upravo je ta promjena, istaknula je, najvažnija pravnim praktičarima – sucima i odvjetnicima.

Motiv za odabir te teme, objasnila je profesorica, pronašla je u događaju od prije nekoliko godina kada je s jednim prijateljem odvjetnikom razgovarala o odvjetničkom poslu u Hrvatskoj.

“On me uporno uvjeravao kako se odvjetnici pred našim sudovima ne bave pravom. Raspravlja se i dokazuju činjenice, ali pravo je zadano i o tome nema rasprave. Ja mu ni tada nisam povjerovala, no ako u tome ima imalo

istine, onda je moj odgovor na pitanje kako će pravo EU-a pomoći odvjetnicima u Hrvatskoj – taj da će ono u pravnu praksu vratiti pravo”, kazala je Tamara Čapeta.

Pravo međutim, objasnila je, kako ga vidi Europski sud, ne ovisi, ili barem ne ovisi samo o pravnim normama. Interpretativna pravna kultura kakvu Europski sud stvara i prenosi nacionalnim sudovima svakako nije pravni formalizam. Pravne norme promatraju se u svom kontekstu, a njihovo značenje ovisi o tome kakva im se svrha pridoda. To ostavlja mnogo prostora za raspravu o značenju pravnih normi te o tome za koga one stvaraju prava i obveze.

Predmet “Van Gend en Loos”

Kao primjer načina kako Europski sud interpretira pravo, profesorica Čapeta poslužila se poznatim predmetom iz prakse suda EU-a. Riječ je o predmetu “Van Gend en Loos”, koji je za pravni poredak EU-a bio prekretnica.

“Od tog se predmeta, naime, taj poredak počeo oblikovati u autonomni poredak s vlastitim zakonitostima i svojstvima. Prvo od njih, i vama vjerojatno poznato, jest izravni učinak tog prava u nacionalnim porecima svih država članica. No, ja neću govoriti o tom aspektu predmeta Van Gend en Loos, osim onoliko koliko mi je potrebno da dođem do svoje teme”, rekla je. Profesorica Čapeta je podsjetila da je u tom

predmetu Europski sud smatrao da uvoznik jednog proizvoda iz Njemačke u Nizozemsku crpi izravno određena subjektivna prava iz Osnivačkog ugovora, jer odredba u pitanju nameće državama jasnu obvezu. Tadašnji je članak 12. Ugovora o EEZ-u zabranjivao državama članicama da u međusobnoj trgovini uvode nove ili povisuju postojeće carine u odnosu na situaciju kakva je postojala 1958., kad je Ugovor stupio na snagu. Obveza o kojoj se radilo bila je, dakle, zabrana državama da povise carine u međusobnoj trgovini na razinu višu od one iz 1958. godine.

“Pošto je sud objasnio da takva obveza doista stvara korelativno pravo za uvoznika – Van Gend en Loos – te da se na njega takav subjekt može pozvati pred sudom države članice, postavilo se drugo pitanje: je li doista došlo do zabranjenog povećanja carina? Naime, u nizozemskom je carinskom zakonu proizvod u pitanju – *urea formaldehyd* – prekvalificiran, te stoga premješten iz jednog carinskog razreda u drugi. Time, tvrdila je nizozemska Vlada, nije došlo do povećanja carine. Carinski razred u kojem se ranije nalazila *urea formaldehyd* zadržao je jednaku carinsku stopu kao 1958. godine. To je za carinski razred u koji je prebačen taj proizvod bilo točno. Prvi je razred imao carinsku stopu od 3 posto vrijednosti proizvoda, a drugi od 8 posto. Prekvalifikacijom proizvoda, tvrdila je nizozemska Vlada, država nije povećala carine. Formalni pravni um lako bi prihvatio upravo takvo tumačenje. No, sud EU-a nije ga prihvatio”, podsjetila je Tamara Čapeta.

Obrazloženje suda, nastavila je, nije proizlazilo iz pravne norme, već iz njezine svrhe.

“Svrha je zabrane nametnute državama, smatrao je Sud, ostvarenje carinske unije, koja danas doista i postoji. Carinsku uniju države ne osnivaju sebe radi (dapače, tim korakom one gube jedan dio proračunskog novca). Carinsku uniju države osnivaju da trgovcima omoguće poslovanje pod jednakim uvjetima na novom, velikom tržištu na kojem nestaju međusobne granice. Stoga se na pitanje je li došlo do povećanja carine može odgovoriti samo iz aspekta trgovca. Ako je uvoznik u pitanju godinu prije za isti proizvod plaćao ca-

rinu od 3 posto, a sada mu je naplaćeno 8 posto, riječ je o povećanju carine, bez obzira na tehniku kojom je do toga došlo, jer je učinak takve mjere da se cijena proizvoda umjetno povećava”.

Suci moraju “izaći iz svojih kućica”

“Takvu interpretativnu pravnu kulturu, koja zahtjeva od onih koji primjenjuju pravo da razmišljaju o tome zbog čega ono postoji, sud EU-a nametnuo je i nacionalnim sudovima tražeći od njih da pri interpretaciji normi domaćeg prava uzimaju u obzir ciljeve koje europsko pravo nastoji postići. Takav učinak prava EU-a naziva se posredni ili interpretativni učinak. Nacionalni suci dobili su time novi prostor unutar kojeg mogu odabrati ispravno značenje pravne norme u pojedinom predmetu. Na izbor suca nužno će utjecati argumenti odvjetnika”, istaknula je prof. Čapeta, dodajući da “tumačenje usklađeno s europskim normama nije samo ovlast već nova obveza koju pravo EU-a nameće nacionalnom sucu”.

Riječima Europskog suda: „...nacionalni [su] sudovi kad primjenjuju domaće pravo obvezni tumačiti ga, koliko je to moguće, u svjetlu teksta i svrhe direktive u pitanju kako bi postigli rezultat koji direktiva traži i stoga ispunili treći paragraf članka 288 UFEU. Ova obveza tumačenja nacionalnog prava u skladu s pravom Europske unije inherentna je sustavu Ugovora o funkcioniranju Europske unije, jer omogućava nacionalnim sudovima, da u stvarima u svojoj nadležnosti, osiguraju punu djelotvornost prava Europske unije kad rješavaju sporove.“

“Iako obveza usklađenog tumačenja, kako ćemo vidjeti, ima određene granice, ona ipak od sudaca zahtijeva bitno šire, ako želite, kreativnije, tumačenje od onog na koje su sudovi u državama članicama bili navikli. Nastavljajući svoje obrazloženje u istom predmetu, Sud je objasnio kako ‘načelo da nacionalno pravo mora biti tumačeno u skladu s pravom Europske unije (također) zahtijeva da nacionalni sud napravi sve što je u njegovoj nadležnosti, uzimajući cijelo nacionalno pravo u obzir i primjenjujući interpretativne metode koje poznaje nacionalno pravo, kako bi osigurao da je direktiva u pitanju u potpunosti djelotvorna i

postizhe rezultat koji je u skladu sa svrhom koju promiče”, pojasnila je.

“Interpretativni učinak traži, dakle, od suca da izađe iz svoje kućice – grane prava i njoj pripadajućih zakona koje uobičajeno primjenjuje, i promatra cjelokupni pravni poredak kao jednu cjelinu. U tom kontekstu, od suca se traži da prepozna koje sve mogućnosti tumačenja određene norme postoje i da potom odabere ono tumačenje koje je najbliže cilju europske norme u čijem je doseg u tumačenju nacionalno pravo”, kazala je Tamara Čapeta.

Ovaj izbor koji se pojavljuje u tumačenju pravnih normi nije neograničen, i to ne znači da su suci time ovlaštteni stvarati vlastita pravila, iako je vrlo teško unaprijed i generalno, utvrditi gdje se granice tumačenja nalaze.

“Tako je Europski sud, primjerice, potvrdio da se ne očekuje da nacionalni suci tumače pravo *contra legem*. Nikada, međutim, nije objasnio što točno *contra legem* znači. Tome je tako, jer je ovakvo ograničenje nemoguće unaprijed i objektivno postaviti za sve situacije. Ono ovisi o tome kako protumačimo što je *lex*. U svojoj biti, ono zapravo znači

da suci nisu zakonodavci i da moraju prepoznati kad zalaze na područje rezervirano za zakonodavca. Koliko je ta granica fluidna najbolje govori jedan citat iz britanske sudske prakse. U predmetu Woolwich Building Society v IRC (1993), lord Goff je, govoreći o granici između legitimnog sudske razvoja prava i zakonodavne aktivnosti, ustvrdio: ‘... iako sam svjestan postojanja granice, nikada nisam sasvim siguran gdje se ona nalazi. Njena se pozicija, čini se, mijenja od slučaja do slučaja.’

Prepoznavanje te granice više je, dakle, stvar osjećaja, nego objektivnog, logičnog i jednoznačnog pravila. U još uvijek dominantno formalističkoj pravnoj kulturi, kakva je naša, takva interpretativna sloboda može biti i opasna. Glavni je razlog tome što sudac, da bi spoznao granice interpretacije, prvo mora priznati da interpretira pravo”, nastavila je Čapeta.

Pravo EU-a – novo oružje u rukama odvjetnika

Prema njezinim riječima, interpretativni učinak prava EU-a nisu još u potpunosti savladali ni suci u starim državama članicama, iako su sve više otvoreni za njegovu primjenu. U nedavno presuđenom predmetu “Dominguez”, Europski je sud, iako indirektno, opomenuo francuski Cour de cassation, najviši sud u civilnoj jurisdikciji, za pretjerani formalizam u tumačenju prava.

Nova pravna kultura neće se ni u Hrvatskoj dogoditi preko noći i proteći će godine dok je pravници ne internaliziraju, smatra profesorica. No, upravo je koncept interpretativnog učinka, koji omogućuje promjenu uobičajenog shvaćanja pravnih normi, ono što odvjetnicima daje u ruke novo oružje.

“Stoga očekujem da će upravo odvjetnici prvi, uz podršku prava EU-a, htjeti pomicati granice pred sudovima. Sporovi se tada više neće, kako je tvrdio moj prijatelj odvjetnik, voditi o činjenicama, nego o pravu. A upravo to je ono zbog čega je većina vas odabrala ovu profesiju”, istaknula je na kraju svog izlaganja, dodajući da je jedna od novih interpretativnih vještina koju će morati savladati i odvjetnici i suci, a i vlast (zakonodavac i vlada) jest načelo razmjernosti.

• Lord Goff (House of Lords) :

„...iako sam svjestan postojanja granice, nikada nisam sasvim siguran gdje se ona nalazi. Njena se pozicija, čini se, mijenja od slučaja do slučaja.“

Woolwich Equitable Building Society v Inland Revenue Commissioners [1993] AC 70

- „načelo da nacionalno pravo mora biti tumačeno u skladu s pravom Europske unije također zahtjeva da nacionalni sud napravi sve što je u njegovoj nadležnosti, uzimajući cijelo nacionalno pravo u obzir i primjenjujući interpretativne metode koje poznaje nacionalno pravo, kako bi osigurao da je direktiva u pitanju u potpunosti djelotvorna i postizhe rezultat koji je u skladu sa svrhom koju promiče.“

Predmet C-282/10 Dominguez, t. 27 presude

Panelistica Snježana Bagić
na Okruglom stolu

Zamjenica predsjednice Ustavnog suda Republike Hrvatske Snježana Bagić na Okruglom je stolu govorila o načelu razmjernosti u praksi europskih sudova i o prisutnosti tog načela u nacionalnim zakonodavstvima.

Načelo razmjernosti u teoriji i praksi

Načelo razmjernosti prisutno je u praksama sudova Europske unije, kazala je Snježana Bagić na početku svog izlaganja, pojašnjavajući kako to načelo ima gotovo virusni efekt a prilično je nepoznato.

“Načelo razmjernosti prisutno je na globalnoj odnosno međunarodnoj razini, te u praksi oba europska suda, Europskog suda u Luxembourgu i Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, i to je jedno od čestih i važnih alata kojima se ti sudovi služe”, objasnila je u uvodnom dijelu svog izlaganja sutkinja Bagić.

“Iako nije izrijekom propisano temeljnim europskim aktima, načelo razmjernosti jedno je od njihovih temeljenih općih (standardnih) načela, odnosno osnovnih metodoloških ili interpretativnih tehnika poput slobode procjene,

biti prava, legitimnog očekivanja i jednakosti ili nediskriminacije”, objasnila je dodajući da se načelo razmjernosti navodi u čl. 5 Lisabonskog ugovora, ali kao regulatorno a ne sudsko načelo.

Tom se temom Snježana Bagić, kako je sama kazala, na veliko iznenađenje kolega, počela baviti iz nužnosti.

Načelo razmjernosti, objasnila je, primjenjuje se ustvari zbog pravičnosti, kako bi se odredilo je li odabrana optimalna mjera za zaštitu nečijih prava. To načelo nema čvrstu definiciju, već su dane odrednice koje ga određuju.

Europski sud pravde je 1993. godine u predmetu FEDESA and Others napisao: “Načelo razmjernosti... zahtijeva da mjera institucija Zajednice ne prelazi granice onoga što je odgo-

Pripremila:
Nataša Barac

izvršna urednica

XXXIII.
DAN
HRVATSKIH
ODVJETNIKA

varajuće i nužno za postizanje ciljeva legitimno postavljenih u zakonodavstvu o kojem je riječ; kada postoji izbor između nekoliko odgovarajućih mjera, izbor mora pasti na onu koja je najmanje tegobna, a nedostaci koje uzrokuju nisu nerazmjerni cilju koji se njome postiže”, citirala je jedan primjer iz prakse Snježana Bagiće.

Načelo razmjernosti ima i svoje kritičare

Kada ispitujemo načelo razmjernosti, nastavila je, treba utvrditi postoji li pretjerano miješanje a važno je što manje zadirati u pojedinačno pravo. U idealnom slučaju i u teoriji, osporena mjera (zakon ili odluka) da bi opstala mora biti prikladna, nužna i razmjerna u užem smislu (*stricto sensu*). U praksi možemo, međutim, primijeniti međusobno ispreplitanje stupnjeva i brojne varijacije, te možemo utvrditi da nema gotovih recepata, a sloboda procjene može biti šira ili uža.

Parametri procjene načela razmjernosti kao sudske tehnike ispitivanja odluka uključuju: slobodu procjene, cilj mjere i što se mjerom štiti (predmet zaštite), postojanje alternativne mjere, pojedinačno pravo (ograničavajući učinak mjere i priroda prava koje se njome ograničava, jednakost (nediskriminacija), ozbiljnost povrede (je li osporenom mjerom došlo do stvarne povrede pojedinačnog prava), privremenost, hitnost i narav osporene mjere te istraživanja koja su prethodila njezinom donošenju.

Načelo razmjernosti nije bez kritičara, istaknula je Snježana Bagiće dodajući kako kritičari smatraju da načelo razmjernosti znači da suci preuzimaju ulogu zakonodavca, dok oni koji imaju suprotno mišljenje smatraju da nam upravo to načelo omogućuje da suce kontroliramo. Kritičari također ukazuju na problem fluidnosti koncepta razmjernosti, a to uključuje nedostatak jedinstvene i opće prihvaćene definicije, nedostatak znanstvene utemeljenosti i zanemarivanje moralne vrijednosti, a ističu i probleme vaganja odnosno balansiranja. Kritičari tako, kazala je, postavljaju pitanje: Tko će kontrolirati suce?

Na suprotnoj strani nalaze se oni koji brane načelo razmjernosti. Što se tiče problema mogućeg balansiranja ili vaganja, zagovornici načela razmjernosti, ističu nužnost postojanja

NAČELO RAZMJERNOSTI KAO SUDSKA TEHNIKA ISPITIVANJA ODLUKA

DEFINICIJA (temeljne odrednice)

Ne postoji, ali sudska praksa....

► ECJ predmet FEDESA and Others iz 1993. godine:

“Načelo razmjernosti ... zahtijeva da mjera institucija Zajednice ne prelazi granice onoga što je odgovarajuće i nužno za postizanje ciljeva (objektivni) legitimno postavljenih u zakonodavstvu o kojem je riječ: kada postoji izbor između nekoliko odgovarajućih mjera, izbor mora pasti na onu koja je najmanje tegobna, a nedostaci koje uzrokuje nisu nerazmjerni cilju koji se njome postiže.”

određenog raspravnog okvira (*argumentation framework*), dok u odnosu na sudački aktivizam ili samovolju ističu da načelo razmjernosti pokazuje proceduru po kojoj je sud postupao te da stvara prostor za dijalog između sudaca i zakonodavaca pri čemu sudac mora slijediti određene korake.

Načelo razmjernosti, kazala je Snježana Bagiće, razumna je, racionalna, svrhovita i ciljna metoda ispitivanje pravne norme koja nije negacija zakonitosti već ju nadopunjuje, obogaćuje, pomaže tumačenju pravne norme ovisno o specifičnoj osobnoj situaciji adresata.

Europski sud pravde i Europski sud za ljudska prava, dodala je, ističu da je zadaća prije svega nacionalnih sudova, koji najbolje poznaju činjenice predmeta, da primjenjuju načelo razmjernosti. Ali, kazala je sutkinja Bagiće, ne smije se zaboraviti da su europski sudovi i naši sudovi. Na kraju svog izlaganja, sutkinja Snježana Bagiće navela je i dva primjera kada su presude hrvatskih sudova pale na europskim sudovima upravo zbog toga što u njima nije primjenjivano načelo razmjernosti: Predmet Gashi protiv Hrvatske (iz 2007. godine) i Predmet Gabrić protiv Hrvatske (iz 2009. godine).

Odvjetnica Lovorka Kušan na Okruglom stolu govorila je o Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te o načelu supsidijarnosti.

Europska konvencija i načelo supsidijarnosti

U uvodnome dijelu svog izlaganja, odvjetnica Lovorka Kušan podsjetila je da je Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Hrvatska ratificirala prije više od 14 godina, te je od tada ta Konvencija dio našeg pravnog poretka. O Konvenciji se, kazala je, ozbiljno govori tek posljednjih nekoliko godina, a izravno ju i na način kako je to zamišljeno, primjenjuje samo Ustavni sud.

“Pred redovnim sudovima, a pogotovo pred upravnim tijelima, Konvencija je, najčešće, potpuno apstraktni pravni izvor. Istovremeno, naše stranke, zbog strogih, i sve strožih uvjeta dopuštenosti moraju, prije podnošenja zahtjeva Europskom sudu, iscrpiti sve domaće pravne lijekove bez obzira ma to koliko dugotrajni ili (ponekad) iluzorni bili”, kazala je.

Prema njezinim riječima, Europski sud za ljudska prava, te cijeli konvencijski sistem, prolaze kroz veliku reformu, koja je bila nužna kako bi cijeli sistem opstao. Europski sud i dalje najviše resursa troši na nedopuštene zahtjeve (više od 90 posto), a meritorno se najviše bavi predmetima u kojima se ponavljaju pitanja o kojima je Sud već ranije zauzeo stav. Često se bavi predmetima koji zapravo ne bi trebali biti pred nekim međunarodnim sudom (dugotrajnost domaćeg sudskog postupka, povreda prava na pravično suđenje u prekršajnom postupku vođenom zbog vožnje sa starim gumama). U idealnim uvjetima, kad bi Konvencija i Sud funkcionirali onako kako je zamišljeno, pred Sud bi dolazili samo predmeti o kojima danas odlučuje Veliko vijeće Suda, nastavila je, dodajući da to toga dolazi zato što države ne ispunjavaju svoje konvencijske obaveze.

“Reforma Europskog suda za ljudska prava, kolikogod nam za sada samo otežava pristup i zastupanje stranaka pred tim sudom, zbog novih uvjeta dopuštenosti, postrožavanja dosadašnjih

uvjeta dopuštenosti i naoko kompliciranije procedure, trebala bi dovesti do efikasnije zaštite prava naših stranaka. Naime, sve mjere u okviru te reforme zapravo imaju za cilj dosljednu primjenu Konvencije pred domaćim tijelima. U ostvarenju tog cilja, odvjetnici imaju veliku ulogu”, istaknula je.

Odvjetnica Kušan podsjetila je da se s vrlo ozbiljnom reformom Suda započelo zbog velikog broja predmeta koji je prijetio da zaguši rad Europskog suda. Reforma je počela donošenjem Protokola broj 14 iz 2010., a njime je, uz ostalo, omogućena reorganizacija Suda – uvođenje suca pojedinca te odbora i filtriranje predmeta (rezul-

XXXIII.
DAN
HRVATSKIH
ODVJETNIKA

Pripremila:
Nataša Barac

izvršna urednica

Panelistice Snježana
Bagić; Tamara Čapeta
i Lovorka Kušan

tat je, kako je kazala, vrlo brzo postao vidljiv: na kraju 2011. Sud je imao 161.000 postupaka u tijeku, a na kraju 2014. bitno manje – 70.000), uveo je novi uvjet dopuštenosti (*de minimis*; zahtjev je nedopušten ako podnositelj nije pretrpio znatnu štetu), naglasio potrebu postizanja prijateljskog rješenja uvijek kada je to moguće.

Odvjetnica Kušan govorila je i o drugim dokumentima koji su važni za reformu Suda, a kojima se, uz ostalo, naglašava obveza država da se pobrinu da prava i slobode utvrđene Konvencijom budu u potpunosti osigurane na nacionalnoj razini, poziva se na jačanje načela supsidijarnosti, ukazuje se na nužnost osiguranja potpunog, djelotvornog i brzog izvršenja konačnih presuda Suda, jačanja učinkovitosti sustava nadzora nad izvršenjem presuda, povećavanja svijesti nacionalnih vlasti o konvencijskim standardima i osiguravanju njihove primjene.

“U srcu cijele te reforme je načelo supsidijarnosti sa svim svojim elementima. Ipak, iako je reforma dovela do efikasnijeg rada Suda, za sada se ne vidi da bi u istoj mjeri dovela i do ispunjenja obveza država da osiguraju nacionalnu primjenu Konvencije te stvarnu provedbu donesenih presuda. Za sada rezultati te reforme pokazuju da je strankama teže ostvariti zaštitu pred Europskim sudom, primarno zbog uvjeta dopuštenosti, a za uzvrat nisu dobili, s izuzetkom Ustavnog suda, efikasniju zaštitu pred domaćim sudovima. Primjena Konvencije od strane Ustavnog suda nije dovoljna, bez njene primjene od strane redovnih sudova nema efikasne zaštite konvencijskih prava. Kad su ljudska prava u pitanju, efikasnost nekog pravnog lijeka najčešće ovisi o vremenu u kojem će o njemu biti odlučeno”, istaknula je odvjetnica Kušan.

Načelo supsidijarnosti

Načelo supsidijarnosti jedno je od glavnih načela međunarodnog prava: o nekoj obvezi države ne može odlučivati neko međunarodno tijelo prije negoli je ta država imala priliku u okviru svog poretka izbjeći ili ispraviti neki problem, rekla je odvjetnica te dodala da u vezi ljudskih prava, načelo supsidijarnosti znači da država ima primarnu odgovornost spriječiti povrede ljudskih prava, a ako do povrede dođe ispraviti situaciju nastalu povredom.

“Dakle, država treba osigurati primjenu Konvencije u domaćem pravnom poretku: zajamčiti

konvencijska prava te osigurati efikasna pravna sredstva zbog povreda tih prava”, istaknula je, podsjećajući da je temeljem Ustava Republike Hrvatske, Konvencija po pravnoj snazi iznad zakona i domaća tijela su ju dužna primjenjivati izravno.

Odvjetnica Kušan podsjetila je i na važne članke Konvencije. U okviru Konvencije, načelo supsidijarnosti izvire iz supstancijalnih (čl. 1. i čl. 13.) i proceduralnih normi (čl. 35. i čl. 46.)

“Dosljedna primjena načela supsidijarnosti traži primjenu Konvencije pred domaćim tijelima, što zapravo znači primjenu svih presuda Europskog suda u odgovarajućim situacijama, bez obzira na koju državu se konkretna presuda odnosi”, nastavila je.

Strogo gledano, svaka presuda Europskog suda ima svoj učinak *inter pares*, dakle tiče se primarno stranaka u tom sporu, podnositelja zahtjeva i države. Međutim, s obzirom na to da Europski sud svojim presudama tumači Konvenciju, presude Suda imaju zapravo učinak *erga omnes*. Pitanjem jesu li presude Suda presedani, uvelike se bave teoretičari, a sam Sud o svojoj ulozi i učincima svojih presuda rekao je da, npr. da: “svrha presuda Suda nije samo odlučiti u predmetima koji se vode pred Sudom, već, općenitije, objasniti, zaštititi i razviti pravila koja ustanovljuje Konvencija i tako doprinijeti da države poštuju svoje obveze koje su preuzele kao stranke Konvencije.” (Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtjev broj 5310/71, presuda od 18. 1. 1978.)

“Obveza države je dvojaka, ona zahtjeva da zakoni budu u skladu s Konvencijom, ali i da postoji mehanizam koji će osigurati efikasne pravne lijekove protiv povreda konvencijskih prava (pravo na postupak u kojem će se utvrditi odgovornost države ili nekog njenog tijela za radnju ili propust koji predstavlja povredu nekog prava, pravo na naknadu štete, pravo na efikasnu istragu itd.)”, objasnila je odvjetnica Kušan, te istaknula da u primjeni Konvencije na nacionalnoj razini najveću ulogu imaju Ustavni sud i redovni sudovi, pa je u tome posao odvjetnika, koji zastupaju stranke pred tim sudovima, iznimno važan.

Promjene u radu Ustavnog suda

Ustavni sud RH se posljednjih godina počeo sve češće i sve dosljednije pozivati na presude Eu-

ropskog suda u svojim odlukama, a zatim sve više postajati 'mini Europski sud', tako da njegove odluke sve više nalikuju odlukama Europskog suda, od načina označavanja predmeta imenom podnositelja do same izreke odluka, objasnila je. "Zbog toga, ustavna tužba u sve većem broju predmeta postaje efikasno pravno sredstvo i u predmetima u kojima se ranije nije smatrala sredstvom koje treba iscrpiti prije podnošenja zahtjeva Europskom sudu", kazala je.

"Najbolji primjer za to, a on je upravo rezultat primjene načela supsidijarnosti, jest odluka u predmetu Hršum (odluka U-III-6559/2010 od 13. 11. 2014.). Radilo se, uz ostalo, o neprovođenju istrage o prigovorima podnositelja da je bio zlostavljan od policije, dakle o proceduralnom aspektu čl. 3. Konvencije. Ustavni je sud u svojoj odluci utvrdio povredu čl. 3. u proceduralnom aspektu, odredio zadovoljštinu u iznosu od 20.000 kuna i naložio DORH-u da provede djelotvornu istragu o prigovorima podnositelja zbog zlostavljanja", pojasnila je.

"Bilo bi dobro da Ustavni sud ode i korak dalje, te da zaštitu pruža u razumnom roku te uvede i pravo podnositelja na troškove postupka. Pitanje se mnogima čini trivijalnim, ali o pitanju troškova ovisi pristup tom sudu velikom broju građana, a na odvjetnike koji rade u takvim predmetima *pro bono* prebacuje se teret koji je zapravo obveza države. Zbog toga možemo očekivati velike promjene u radu Ustavnog suda, a kasnije i redovnih sudova, te treba pomno pratiti rad Ustavnog suda i promijeniti način na koji zastupamo pred tim sudom. To se ponajprije odnosi na sadržaj ustavnih tužbi, koje bi, s obzirom da odluke Ustavnog suda sve više nalikuju na odluke Europskog suda, trebale više nalikovati na zahtjeve i očitovanja u postupcima pred Europskim sudu, nego na klasične pravne lijekove na koje smo navikli", kazala je.

Odvjetnica je podsjetila da izravna primjena Konvencije nije samo dužnost Ustavnog suda, već da tu dužnost imaju i redovni sudovi, a "i tu će posao odvjetnika biti još važniji i još teži". "Primjena Konvencije u domaćem pravnom poretku znači izravnu primjenu, i od strane redovnih sudova, bilo koje presude Europskog suda koja se odnosi na istu ili analognu situaciju, bez obzira u odnosu na koju državu je presuda donesena. To pak znači da svaki sudac i svaki odvjetnik mora dobro poznavati praksu Suda, a

ne samo presude donesene u hrvatskim predmetima, kao što mora i dobro poznavati zakone", zaključila je, dodajući da "to također znači, s obzirom da je Konvencija po pravnoj snazi iznad zakona, da sud (ne samo Ustavni sud, već i redovni sud) Konvenciju treba izravno primijeniti i u slučaju pravne praznine, pa čak i kad određeni zakon nije suglasan s Konvencijom. To pred naše suce postavlja sasvim novi zadatak, to znači sasvim drugačije promišljanje prava od onog na koji su navikli".

Europska konvencija o ljudskim pravima (engl. *European Convention on Human Rights – ECHR*; fr. *Convention européenne des droits de l'homme – CEDH*) međunarodni je ugovor o zaštiti ljudskih prava i sloboda u Europi te je kao takav najstariji i najučinkovitiji sustav za zaštitu ljudskih prava u svijetu.

Punim imenom *Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* (ETS br. 005) potpisana je u Rimu 4. studenoga 1950. godine, a na snagu je stupila 3. rujna 1953. godine. Konvencija se postupno nadopunjavala nekoliko puta dodavanjem protokola koji su nadopunili odredbe Konvencije. Sve zemlje članice Vijeća Europe stranke su Konvencije te se od novih članica Vijeća zahtijeva njena ratifikacija. Hrvatska je Konvenciju i njezine protokole ratificirala 5. studenoga 1997. godine postavši tako 40. zemlja koja je to učinila.

Prema mišljenju odvjetnice Kušan, najbolji primjer za to je situacija u postupcima po vlasničkim tužbama radi iseljenja, gdje su u sukobu Zakon o vlasništvu i Konvencija.

Europskom sudu i Ustavnom sudu relativno je jednostavno provesti test razmjernosti, ne samo zbog vrste odluka koje donose, oni "samo" utvrđuju je li presudom redovnog suda povrijeđeno neko pravo ili ne, međutim, redovni sud donosi mnogo konkretniju odluku, ograničen je tužbenim zahtjevom, gotovo svakim zarezom tužbenog zahtjeva. Iznimno formalistički postupak, kako je zamišljen Zakonom o parničnom postupku, nije idealan za takvo sudovanje. Rješenju tog problema mogu do neke mjere doprinijeti odvjetnici te svojom kreativnošću pomoći sucu.

"Izravna primjena Konvencije također traži nezavisne, kreativne, hrabre suce. Bojim se da nam postupci u kojima je Republika Hrvatska tuženik pokazuju da neki suci presude na štetu

XXXIII.
DAN
HRVATSKIH
ODVJETNIKA

države donose nevoljko. Dokaz za to jest, primjerice, uporna (ne)primjena načela objektivne odgovornosti u postupcima radi naknade štete nastale radnjom ili propustom nekog državnog tijela, jer redovni sudovi u pravilu i dalje inzistiraju da se odgovornost države temelji na postojanju krivnje”, smatra Lovorka Kušan.

Izravna primjena Konvencije traži sasvim drugačiji način tumačenja zakona od onog na koji navikli odvjetnici i suci u Republici Hrvatskoj. Ako sudovi barem djelomično, primjenjujući Konvenciju, preuzmu i načine interpretacije kojima se služi Europski sud, hrvatski pravni sustav bit će na velikom dobitku.

“Korištenje presuda Europskog suda pred domaćim sudovima također traži vještinu pravne analize presuda svojstvenu pravnicima iz pravnih sistema temeljenih na presedanima, kod nas takva tradicija ne postoji i trebat će vremena da ju usvojimo. Neće uvijek biti sasvim jednostavno zaključiti je li neka presuda Europskog suda relevantna u nekom konkretnom predmetu, i ako jest zašto jest, odnosno radi li se o analognoj situaciji. Ponekad će za valjane argumente u konkretnom predmetu biti potrebno analizirati sve presude Europskog suda za ljudska prava o pojedinom pravnom pitanju da bi se moglo tvrditi da neki zaključak Suda treba primijeniti i u tom predmetu”, upozorila je.

Nužnost stalne edukacije odvjetnika i sudaca

Dostupnost presuda Europskog suda čini se naoko trivijalnim problemom, ali je on u praksi iznimno važan, smatra Lovorka Kušan te ističe da je prvi problem s kojim se suočavamo – jezik. Sud presude donosi na engleskom ili francuskom jeziku, a svaka država prevodi samo presude donesene u postupcima protiv te države.

Kazala je da neki odvjetnici taj problem rješavaju tako da u spis prilažu presude prevedene od sudskog tumača, ali i dodala kako prevođenje presuda ne smije ići na teret stranaka., jer su te presude izvor prava i domaći sud ih je dužan poznavati.

Kao drugi problem odvjetnica Kušan navela je praćenje prakse Europskog suda. Na sreću, Europski sud ima jedan od boljih pretraživača i ako ga se koristi sa svim njegovim mogućnostima i filtrima, relativno je lako u tom oceanu presuda naći one koje su nam potrebne u ne-

kom trenutku. Osim toga, Vijeće Europe i Sud napravili su velik broj korisnih materijala koji su dostupni na internetu i često prevedeni i na hrvatski.

“Dobar primjer praćenja prakse Europskog suda postoji na Ustavnom sudu gdje jedan sudski savjetnik prati odluke Europskog suda na dnevnoj razini, izabire važne presude koje mogu biti relevantne za Hrvatsku, radi skraćene verzije na hrvatskom, te je sve uvijek elektronički dostupno sucima i savjetnicima, a jedanput u tjednu na sastanku sudaca izvještava suce o novim presudama. Nešto slično potrebno je napraviti i u redovnim sudovima”, navela je.

Odvjetnica Kušan također je istaknula nužnost organizirana edukacija sudaca i odvjetnika, ističući da se “svaka minuta vremena i svaka kuna uložena u takvu edukaciju vrlo brzo višestruko vrati”. “I na kraju, vrlo je važno posvetiti više pažnje postupku nadzora izvršavanja presuda Europskog suda. U vezi sa svakom presudom kojom je utvrđena neka povreda, država je dužna provesti odgovarajuće individualne i opće mjere. U pogledu ovih drugih, mogućnosti odvjetnika su relativno ograničene, jer stranka nema pravo komunikacije o općim mjerama u tom dijelu postupka pred Vijećem ministara. Međutim, to pravo imaju nevladine organizacije koje, u suradnji s odvjetnikom, mogu značajno doprinijeti da Vijeće ministara dobije objektivnu informaciju o primjeni neke konkretne opće mjere, odnosno o provedbi neke konkretne presude”, kazala je odvjetnica.

Dosljedna primjena Konvencije u domaćem pravnom poretku zadatak je mnogih: izvršne vlasti pri donošenju prijedloga zakona, zakonodavne vlasti pri donošenju zakona, redovnih sudova pri primjeni tih zakona te Ustavnog suda kao posljednjeg “zaštitnika” u nizu domaćih pravnih lijekova. “Ali uloga odvjetnika nije manje važna. Mi smo najbliži našim strankama kad su žrtve povreda konvencijskih prava. Državna tijela, mogu, ali i ne moraju, na prvo mjesto staviti interese žrtve; oni, za razliku od nas, najčešće važu barem dva suprotstavljena interesa. I zato i ovo načelo supsidijarnosti, koje nam otežava pristup Europskom sudu, trebamo okrenuti u korist naših stranaka i u zastupanju naših stranaka inzistirati da i država ispuni svoje obveze i osigura primjenu Konvencije u domaćim postupcima”, zaključila je svoje izlaganje odvjetnica Lovorka Kušan.

Odvjetnik dr. Hans-Michael Pott, član Odjela za europsko pravo Njemačke odvjetničke komore i voditelj njemačkog Instituta za europsko i međunarodno pravo, govorio je na Okruglom stolu o njemačkom odvjetništvu i europskom pravu, te o problemima koji se pojavljuju u primjeni europskog prava.

*Panelist
Hans-Michael Pott
na Okruglom stolu*

Njemačko odvjetništvo i europsko pravo

Predstavnik Njemačke odvjetničke komore, dr. Hans-Michael Pott, ukazao je tijekom svog izlaganja na probleme s kojima su se suočili njemački odvjetnici u primjeni prava Europske unije te predstavio situaciju u Njemačkoj. Kada je Njemačka ušla u EU, kazao je Pott, svim sudionicima pravosudnog sustava bilo je

jako teško i bilo je potrebno dosta vremena da se prilagode promjenama.

“I danas još uvijek postoje problemi”, istaknuo je njemački odvjetnik.

Prema njegovim riječima, pravila se odnose na sve građane i ta pravila jednako tako i obvezuju sve građane. Njemačko pravosuđe nije

Pripremila:
Nataša Barac

izvršna urednica

Pravna stečevina Europske unije (francuski *acquis communautaire*) naziv je koji se odnosi na cjelokupno dosad akumulirano pravo EU-a, odnosno na skup pravnih normi i odluka koje obvezuju sve zemlje članice Europske unije. Svaka država koja želi pristupiti u članstvo EU-a mora prihvatiti osnivačke ugovore i druge sadržaje izvedene iz ugovora, i uskladiti svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU-a.

U vrijeme pregovora sa zemljama kandidatkinjama za članstvo za peto proširenje Europske unije (10 članica koje su pristupile 2004. godine zajedno s Bugarskom i Rumunjskom), cjelokupna pravna stečevina bila je podijeljena na 31 poglavlje. Za pregovore o pristupanju Hrvatske i Turske Europskoj uniji, pravna stečevina je podijeljena na 35 poglavlja.

odmah na početku prepoznalo svu bit europskog prava i bilo je strašno puno pogrešaka u presudama.

“Morali smo učiti, morali su učiti svi koji su sudjelovali u tom procesu, i morali smo pokušati popraviti te pogreške”, rekao je dr. Pott.

U Njemačkoj su postojala dva paralelna pravna sustava, ovisno o pravnom sustavu koji se primjenjivao u određenoj saveznoj državi. Tako je npr. Frankfurt pripadao Prusiji, gdje se koristilo rimsko pravo, i to još do danas u potpunosti nije riješeno.

Veliki broj njemačkih odvjetnika odustao je od posla, jer im je to (europsko pravo) bilo prekomplikirano, nastavio je dr. Pott. Treba međutim istaknuti da je europsko pravo predstavljalo i još uvijek predstavlja šansu za odvjetnike, jer ono njemačkim građanima daje veća prava od nacionalnog zakonodavstva.

“To je razlog zbog kojeg su njemački odvjetnici zadovoljni”, zaključio je dr. Pott te dodao da bi s tom činjenicom i suci trebali biti zadovoljni, “pogotovo oni koji se ne slažu uvijek s njemačkim zakonima”.

Odvjetnici se moraju za svoje stranke boriti pred sudovima, i to prvo pred nacionalnim a onda i pred europskim sudovima. Svi suci u Njemačkoj, nastavio je, a jednako tako i u svim zemljama članicama EU-a, moraju primjenjivati europsko pravo.

Veliki broj njemačkih sudaca ne shvaća da su oni ujedno i europski suci i da moraju primjenjivati europsko pravo a na to ih često moraju upozoravati odvjetnici, istaknuo je.

Njemački odvjetnici danas dobro poznaju europsko pravo

To su perspektive u kojima odvjetnici danas rade, ali može se reći da je danas u Njemačkoj, općenito uzevši, europsko pravo dobro poznato. Njemački odvjetnici posebno dobro poznaju europsko radno pravo, zakone koji se odnose na zaštitu okoliša i porezne politike, ali slabije su upoznati, na primjer, sa Zakonom o pravu na zaštitu potrošača.

“Ono što me veseli je to da njemački odvjetnici danas europsko pravo smatraju svojim pravom i koriste ga” istaknuo je dr. Pott, priznajući međutim da njemački odvjetnici griješe u tome što se pred europskim sudom ponašaju kao da su pred njemačkim sudom.

“Što čeka hrvatske odvjetnike i što mogu savjetovati mojim kolegama iz Hrvatske? Što se tiče situacije u vezi s hrvatskim odvjetnicima, nisam pesimističan. Europsko zakonodavstvo danas je čvršće i na boljim je temeljima nego onda kada je Njemačka ušla u EU, i zato je danas lakše”, rekao je dr. Pott. “Osim toga, hrvatski se suci danas mogu lakše obrazovati nego što je to bio slučaj s njemačkim sucima, a još k tome sva se pravila i norme nalaze na internetu i to je velika prednost, jer su puno dostupnije i brže se može pronaći ono što vam treba”, dodao je.

“Europsko pravo možda nije jednostavno ali je važno, zabavno i zanimljivo. Svim hrvatskim kolegama želim puno uspjeha u njegovoj primjeni”, zaključio je svoje izlaganje dr. Pott.

Bertrand Debosque, odvjetnik, član francuskog izaslanstva pri CCBE-u te bivši predsjednik Odvjetničke komore Lillea u svom je izlaganju na Okruglom stolu govorio o utjecaju prava Europske unije na odvjetničku profesiju.

Pripremila:
Nataša Barac

izvršna urednica

Kako je zakonodavstvo EU-a utjecalo na odvjetništvo

Odvjetnici obraćaju veliku pažnju na europsku dimenziju prakse i standarda odvjetničke profesije, a posebno je zanimljivo promatrati kako je zakonodavstvo Europske unije utjecalo na odvjetništvo, rekao je na početku svog izlaganja francuski odvjetnik Bertrand Debosque.

“Riječ je, ustvari, o tome ima li europsko pravo dobar utjecaj na odvjetništvo ili ne. Moje je mišljenje da je utjecaj europskog prava na odvjetništvo dobar”, istaknuo je.

Govoreći u tom kontekstu o primjeru francuskih odvjetnika, Debosque je kazao da su francuski odvjetnici prilagodili svoju profesionalnu praksu pronalazeći načina da prošire svoje aktivnosti na inozemstvo, a pazili su i na to koje uvjete odvjetnici iz drugih zemalja članica EU-a moraju ispuniti kako bi mogli raditi u Francuskoj. Francuski odvjetnici i odvjetničke komore, nastavio je, s velikom pažnjom prate inicijative i razmišljanja europskih institucija koja bi mogla imati bitan utjecaj na svakodnevnu praksu i život odvjetnika.

Ipak, dodao je, treba istaknuti da se odvjetnici ne trebaju bojati prava EU-a koje često radi “u našu korist i pojačava naša osnovna načela”.

Europska je unija već odavno shvatila važnost slobode kretanja te je odlučila konkretizirati, posebice za pripadnike uređenih profesija, pravo na osnovne slobode kretanja i nastana koji proizlaze iz temeljnog ugovora Unije. Što se tiče odvjetnika, radilo se na tome da im se omogući sloboda da profesionalno djeluju i rade u nekoj drugoj zemlji članici Unije, bez ikakve diskriminacije s obzirom na njihovu nacionalnost ili na državu u kojoj su stekli svoje profesionalne kvalifikacije.

“Odvjetnička profesija danas je vjerojatno najotvorenija profesija na europskome tržištu. Direktive o ‘profesionalnoj kvalifikaciji’ i o ‘slobodi poslovnog nastana’ imale su u Francuskoj velik uspjeh, pokazujući atraktivnost Francuske kao ‘mjestu prava’ odnosno pravne države”, objasnio je Debosque.

Francuski je odvjetnik govorio i o Direktivi iz 1977. godine koja se odnosi na slobodu pružanja usluga (Direktiva 77/249/CE od 22. ožujka 1977.). Ta je direktiva, uz ostalo, olakšala odvjetnicima slobodu pružanja usluga u zemlji članici koja nije zemlja u kojoj su stekli profesionalne kvalifikacije. Drugim riječima, odvjetniku koji je stekao kvalifikacije u jednoj od zemalja članica Europske unije, omogućava se da privremeno radi ili djeluje u drugoj zemlji

Panelist Bertrand Debosque na Okruglom stolu

XXXIII.
DAN
HRVATSKIH
ODVJETNIKA

članici Unije pod svojim originalnim profesionalnim imenom, odnosno titulom.

Druga važna direktiva za odvjetničku profesiju, nastavio je, je direktiva o slobodi poslovnog nastana (Direktiva 89/48/CEE od 21. prosinca 1988. i 2005/36/CE od 7. rujna 2005.) koja dozvoljava odvjetnicima da djeluju pod profesionalnom titulom

zemlje primateljice nakon okončanja "razdoblja prilagodbe", koje traje tri godine, ili polaganja "testa sposobnosti". Debosque je također kazao da se zahtjev za polaganje "testa sposobnosti" u nekim zemljama članicama može smatrati preprekom slobodi poslovnog nastana i svojevrsnim novim oblikom diskriminacije.

Nakon "razdoblja prilagodbe", odvjetnik može i trajno djelovati i obavljati svoju profesiju u zemlji primateljici, prema Direktivi o olakšavanju stalnog obavljanja odvjetničke djelatnosti u zemlji članici drugoj od one u kojoj se stekla kvalifikacija (Direktiva 98/5/CE od 16. veljače 1998.). Ta Direktiva omogućava ili dozvoljava svakom odvjetniku koji je stekao kvalifikacije u jednoj od zemalja članica EU-a da radi pod profesionalnom titulom u zemlji članici koja nije ona u kojoj je stekao kvalifikacije. Ona također omogućava odvjetniku da dobije titulu koja se koristi u zemlji primateljici na kraju razdoblja od tri godine efektivne i regularne aktivnosti na području zemlje primateljice, ali ta Direktiva također dozvoljava zemljama članicama da održe svoja osnovna pravila profesije, onako kako je to definirano na nacionalnoj razini, posebno uzimajući u obzir etiku itd.

Debosque je nadalje govorio o statusu stranog pravnog konzultanta. Taj status omogućava odvjetnicima koji nisu iz EU-a da daju legalne konzultacije u Europi. Odvjetnici koji nisu iz EU-a, tako mogu davati pravne savjete o zakonima zemlje iz koje potječu, ili o zakonima zemlje u kojoj su stekli kvalifikacije. Međutim, ti strani odvjetnici ne mogu davati pravne savjete o zakonima jedne od zemalja članica ili o zakonu Europske unije.

Da bi mogao raditi kao pravni savjetnik na području Europske unije, pravni savjetnik trebao je u svojoj domovini raditi kao odvjetnik, te imati ovjerenu potvrdu kompetentnih vlasti.

Prema reciprocitetu, europski odvjetnici mogu imati isti status stranog pravnog savjetnika u državama koje su ratificirale određene konvencije koje to omogućavaju.

Utjecaj europskog prava na odvjetničku profesiju

Europsko zakonodavstvo, kazao je u svom izlaganju francuski odvjetnik Bertrand Debosque, ima veliki i važan utjecaj na odvjetničku profesiju. Taj je utjecaj, kako

je objasnio, na početku bio izazvan uvođenjem pravila koja su se odnosila na slobodu kretanja odvjetnika, a danas na odvjetničku profesiju utječu brojni propisi Europske unije.

"Ne smijemo misliti i imati osjećaj da su sva ta pravila usmjerena protiv odvjetnika. Neka od tih pravila bila su na korist odvjetničke profesije", istaknuo je Debosque, a tu je svoju tvrdnju upotpunio i primjerima.

Kao prvi primjer naveo je pravo na otvaranje više od jednog odvjetničkog ureda, koji je u europskom zakonodavstvu povezan s pravom na slobodu kretanja.

"Nekada u Francuskoj niste mogli imati više od jednog odvjetničkog ureda", objasnio je, te citirao presudu Europskog suda pravde u slučaju Klopp, iz 1984. godine, u kojem se Sud držao načela prava na otvaranje više ureda na teritoriju tadašnje Europske zajednice. Sud je, uz ostalo, procijenio da, uzimajući u obzir pravo na slobodu nastana, država članica nema pravo zabraniti odvjetniku iz neke druge zemlje članice da otvori ured u zemlji primateljici samo zbog toga što je zadržao svoj ured u drugoj zemlji članici.

Francuska je zbog toga morala promijeniti svoja pravila i ta je promjena bitno utjecala i na francuske odvjetnike koji sada mogu imati i druge urede u različitim gradovima Francuske, što prije nije bilo moguće.

"A to je, što se tiče francuskih odvjetnika, dobra stvar i dobra promjena", istaknuo je Debosque.

U navednom slučaju iz 1984. godine radilo se o njemačkom odvjetniku kojem je bio odbijen upis u Odvjetničku komoru Pariza zbog toga što je naveo da ima ured u Njemačkoj u kojem namjerava i dalje raditi.

Drugi primjer o kojem je govorio Debosque odnosi se na pravila o oglašavanju odvjetnika, a povezan je s Direktivom o uslugama na unutrašnjem tržištu. Vijeće francuskih odvjetničkih komora prošle je godine, nakon presude Europskog suda pravde iz 2011. godine, na svojoj skupštini donijelo odluku o promjeni svojih pravila tako da se sada "odvjetnicima dozvoljava pružanje iskrenih i točnih informacija o uslugama koje pružaju", što prije nije bilo moguće.

"Europsko pravo nameće određene promjene u našim pravilima, ali još uvijek čuva osnovna načela, etička pravila, kodekse i organizaciju naše profesije", istaknuo je na kraju svog govora francuski odvjetnik. Kao primjere za to naveo je poštivanje i čuvanje načela tajnosti komunikacije između odvjetnika i njegovog klijenta. Europski sudovi su isto tako, rekao je, već više puta u svojim presudama isticali važnost čuvanja odvjetničke tajne i odnosa odvjetnika i klijenta, kao što je to na primjer bio slučaj u presudi Europskog suda pravde iz 2012. godina u slučaju PUKÉ.

Mario Dusi, talijanski odvjetnik, predsjednik Komisije za međunarodne odnose Odvjetničke komore Milana i član Odvjetničke komore Münchena, na Okruglom stolu govorio je o primjerima iz talijanskih zakona i odredbama Europske unije.

Zakonodavstva zemalja članica prilagođavaju se pravu Europske unije

Panelist
Mario Dusi na
Okruglom stolu

Talijanski odvjetnik Mario Dusi u svom je govoru na Okruglom stolu naveo niz različitih primjera iz brojnih talijanskih zakona, referirajući se zatim na slične odredbe europskoga prava.

Na početku svog izlaganja Dusi je kazao da će više govoriti o samom odvjetništvu navodeći da u Italiji djeluje više od 200.000 odvjetnika.

“Samo u Milanu, gradu iz kojeg dolazim, radi oko 20.000 odvjetnika”, kazao je.

Dusi se u svom izlaganju više koncentrirao na praksu te je tako, uz ostalog, govorio o problemu nadležnosti sudova i pravosuđa općenito. Talijanski se zakon u tom pitanju prilagodio Odredbi br 44/2001 Europske unije, koja govori o nadležnosti sudova. Tako se u toj odredbi navodi da “osoba s prebivalištem u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici ako je predmet postupka ugovor ili zahtjevi iz ugovora, pred sudom mjesta gdje je obveza izvršena ili treba biti izvršena; za svrhe ove odredbe, ako drugačije nije ugovoreno, mjesto je izvršenja obveze:

- u slučaju prodaje robe, mjesto u državi članici, u kojem je po ugovoru roba isporučena ili treba biti isporučena
- u slučaju pružanja usluga, mjesto u državi članici, u kojem je po ugovoru usluga izvršena ili treba biti izvršena”.

U toj istoj odredbi također se navodi u članku 23. “ako su se stranke, od kojih barem jedna ima prebivalište na području jedne države članice, sporazumjele da će sud ili sudovi jedne države članice biti nadležni za rješavanje već nastalog spora ili budućeg spora koji će nastati iz određenog pravnog odnosa, tada je taj sud ili ti sudovi nadležni”. Ta nadležnost je isključiva, osim ako se stranke nisu drugačije sporazumjele.

Pripremila:
Nataša Barac

izvršna urednica

Takav sporazum o sudskoj nadležnosti treba biti zaključen, objasnio je Dusi, pisano ili usmeno s pisanim dokazom, ili u obliku koji odgovara praksi što su je stranke međusobno uspostavile, ili u međunarodnoj trgovini, u obliku koji odgovara trgovačkom običaju koji su stranke poznavale ili trebali poznavati, i koji ugovorne stranke takvih vrsta ugovora općenito poznaju i redovito primjenjuju. Talijanski odvjetnik dodao je da se “svako priopćenje elektroničkim putem koje omogućuje trajno bilježenje sporazuma izjednačuje s pisanim”.

Pravosudni djelatnici danas su dobro obrazovani

Dusi je objasnio da su se neki članci talijanskog zakona uskladili s tom europskom odredbom. Slično je bilo i Uredbom Vijeća EU br. 44/2001 o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim predmeta. U članku 33. te Uredbe stoji da se “Odluke donesene u državi članici priznaju u drugim državama članica-

ma; za to se ne traži nikakav posebni postupak”. Dusi je govorio i o Uredbi Europskog parlamenta i vijeća iz 2006. godine (Uredba br. 1896/2006) o uvođenju postupka europskog platnog naloga i prema kojem se “Zahtjev za izdavanje europskoga platnog naloga podnosi se na standardnom obrascu A iz Priloga I.” a u “zahtjevu se mora navesti: imena i adrese stranka i, kada je to potrebno, njihovih zastupnika, i suda kojem je podnesen zahtjev”.

Ovako strogi uvjeti nisu do tada postojali u talijanskom zakonu, rekao je.

Treba svakako napomenuti, rekao je Dusi, da su danas svi pravosudni djelatnici dobro obrazovani i to olakšava sam proces.

“Danas se susrećemo s novim valom mladih sudaca koji bolje poznaju europsko pravo”, rekao je.

Odvjetnik Dusi također je upozorio na problem dugotrajnih procesa.

“Trudimo se ubrzati te procese i danas nam je i to lakše činiti, jer imamo lakši i jednostavniji pristup različitim sudskim praksama”, zaključio je.

IUS-INFO®

Pravno rješenje koje štedi vaše vrijeme!

Rezultat višegodišnjeg iskustva u obrađivanju pravnih sadržaja, portal IUS-INFO redovito vas opskrbljuje dnevno ažuriranim i preglednim informacijama.

IUS SOFTWARE d. o. o.

Tuškanova 37,
10 000 Zagreb

T. 01 5999 918

F. 01 5999 919

E. info@iusinfo.hr

www.iusinfo.hr

Pravno-informacijski portal koji nudi najviše:

- Pretraživanje portala po ključnim riječima
- Pročišćeni tekstovi svih važećih zakona i podzakonskih propisa u RH
- Više od 200 000 sudskih presuda i sentenci
- Stručni članci renomiranih autora
- Međunarodni ugovori
- Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava i Europskog suda pravde
- Mišljenja i tumačenja nadležnih tijela u RH
- Radni dokumenti Hrvatskog Sabora
- Korisni obrasci s poveznicama na zakonodavstvo i literaturu, ogledni primjeri i kalkulatori
- Informacije o stečajnim i likvidacijskim postupcima te predstečajnim nagodbama
- Izračun zateznih kamata
- Tjedni glasnik pravnih novosti IUS-NEWS
- Najave stručnih seminara i savjetovanja
- Aktualne vijesti iz područja prava i gospodarstva
- Stalna korisnička pomoć

Troje odvjetnika iz Zagreba sudjelovalo je u ožujku na Europskom forumu u Berlinu u organizaciji Američke odvjetničke komore (ABA), iskoristivši tako beneficije sporazuma koji je Hrvatska odvjetnička komora potpisala s ABA-om.

Dnevnik s Europskog foruma u Berlinu

Američka odvjetnička komora (dalje: ABA), koja inače redovito organizira stručne konferencije, prvi put je organizirala konferenciju u Europi – u Berlinu, od 26. do 28. ožujka 2015., pod naslovom 2015 EUROPE FORUM: *“Transatlantic Deals and Disputes: What U.S. and European Lawyers Must Know Today to Best Represent Their Clients”*, pa su tako i prvi put pozvani europski odvjetnici da sudjeluju kao polaznici uz svoje američke kolege.

Na konferenciji je sudjelovalo oko 150 odvjetnika iz različitih država SAD-a i Europe, iako moram primijetiti da su prevladavali odvjetnici njemačke nacionalnosti koji rade izvan Njemačke, u različitim državama Europe i SAD-a.

Tijekom nekoliko tjedana prije početka Konferencije sretala sam kolege i veselo se hvalila svojem predstojećem putu u Berlin, no, nažalost, primijetila sam da gotovo nitko ne zna o čemu govorim, unatoč tome što su svi zasigurno, isto kao i ja, dobili e-mail Komore o toj temi. Naime, nakon što je naša Komora prošle godine potpisala sporazum o suradnji s ABA-om (koja takav sporazum ima s još samo sedam odvjetničkih komora na svijetu), organizacijom ove Konferencije dobili smo prvu priliku iskoristiti beneficije iz tog sporazuma, pa sam zato kolege željela oba-

vijestiti o tom događaju, jer takvih će prilika biti još, budući da je Sporazum potpisan na rok od dvije godine s mogućnošću produljenja na treću godinu važenja. Sporazum čak otvara mogućnost da dvije komore dogovore mogućnost međusobne razmjene vježbenika, što mi se čini izvrsnom prilikom za naše vježbenike ako do takvog dogovora doista dođe. Osim toga, smatram da je danas za sve nas nužno povezivati se s kolegama iz drugih zemalja, a za što su takvi događaji najbolje prilike, jer se ostvaruju osobni kontakti u manje formalnoj atmosferi. Bilo da ste se već našli u situaciji da vam treba suradnja s odvjetnikom iz druge zemlje, bilo da ćete se tek naći, najbolje je i najlakše komunicirati i surađivati s kolegom kojeg osobno poznajete.

Takva međunarodna konferencija izuzetno je dobra prilika za uspostavljanje osobnih kontakata, u slučaju da već trebate ili ćete tek trebati suradnju s kolegom s područja druge jurisdikcije, odnosno ako klijentu trebate preporučiti takvog kolegu. Pronaći odgovarajućeg odvjetnika iz strane zemlje putem Interneta, bez da s njime imate bilo kakvog osobnog iskustva, izuzetno je nezahvalno. U moru atraktivnih internetskih stranica i reklama, pronaći baš onog koji će odgovarati vama ili vašoj stranci i na personalnoj razini, jednako je igri na sreću. Odnos odvjetnik –

Piše
**Tanja Vranjican
Derek**

odvjetnica
u Zagrebu

kljijent, odnosno međusobna suradnja dvaju odvjetnika, specifična je po tome što se ne traže samo stručna znanja i vještine, već i odnos međusobnog povjerenja, što znači da se moraju poklopiti i karakteri i osobnosti, a takvo što je nemoguće provjeriti bez osobnog kontakta.

Osobito je uputno sudjelovati u takvom događanju sada kad je ABA počela organizirati zajedničke konferencije za američke i europske odvjetnike, jer su se do sada za te dvije skupine organizirali odvojeni događaji. Sada se pruža prilika da na jednom mjestu upoznate kolege s oba kontinenta.

Što sve uključuje kotizacija

Temeljem već spomenutog ugovora o suradnji koji je HOK sklopio s ABA-om, članovi naše Komore u konferencijama koje organizira ABA mogu sudjelovati po cijenama kotizacije koje vrijede za američke komore. Cijena kotizacije je, naime, rangirana u više razreda, a niža je od regularne za odvjetnike mlađe od 35 godina, zatim za samostalne odvjetnike / članove malog ureda / umirovljenike / starije od 55 (!); studente prava ili pripravnike, članove nevladinih organizacija i sl. Kotizacija je viša od regularne za one koji nisu članovi Američke komore ili komora s kojima ABA ima ugovore (dakle, na primjer HOK-a). Također, i unutar svakog od cjenovnih razreda postoje dvije različite tarife ovisno o tome prijavljuje li se u ranom terminu (mjesec dana prije početka Konferencije, kakve rane prijave se nazivaju *early bird*) ili se prijavljuje nakon toga, kad sve poskupljuje.

Kotizacija uključuje pristup svim predavanjima i pauzama namijenjenim međusobnom upoznavanju polaznika. Jednom dnevno predviđen je "mali ručak" (eng. *luncheon*), a nakon pojedinih predavanja pauze s toplim napicima i kolačima. Također je uključeno jedno večernje druženje (prve večeri).

ABA u svojoj brošuri ističe kao jednako važna i značajna sva tri elementa konferencije: predavanja, pauze za upoznavanje i organizirana druženja.

U rasporedu su bila predviđena i dva društvena događanja koja nisu bila uključena u kotizaciju, već smo ih mogli doplatiti ili ne doplatiti prema vlastitom izboru. Konkretno, prvo jutro su predavanja počinjala dosta kasno, tek u 11:30 sati, jer je dio polaznika stizao u Berlin tog jutra, a obavljala se i registracija pridošlih polaznika, pa je prije početka predavanja bio organiziran poseban doručak za žene u pravu. Članice HOK-a tu opciju nisu iskoristile, pa ne mogu iz prve ruke prepričati kako je bilo, ali čula sam od jedne sudionice da je odaziv bio prilično slab. To me nije začudilo, jer ja osobno zaista nisam vidjela smisao da u hotelu u kojem ionako imam doručak uključen u cijenu sobe plaćam i poseban doručak, tim više što je 90 minuta kasnije u rasporedu bio predviđen "mali ručak" za sve sudionike.

Drugi izborni događaj je zajedničko razgledavanje grada u subotu ujutro (nakon konferencije, koja se održavala u četvrtak i petak), u vidu vođene (i plaćene) pješačke ture. Niti tome članovi HOK-a nisu prisustvovali, jer su u rano subotnje jutro već imali let u Zagreb.

Naime, što se tiče povezanosti Zagreba i Berlina, direktni letovi Germanwingsa postoje utorkom, četvrtkom i subotom. Kako je konferencija počinjala u četvrtak pa smo tada već trebali biti tamo, mi smo letjeli u Berlin u utorak, a vraćali se u subotu.

Upravo na dan našeg leta pao je u Francuskoj avion Germanwingsa, za koji se kasnije ispostavilo da ga je namjerno sunovratio depresivni kopilot, a to je javljeno baš u vrijeme našeg *check-ina*. Zbog toga smo se žurnim korakom uputili k aerodromskom šanku kratiti vrijeme do *boardinga*.

Što se tiče hotelskog smještaja, ABA je dogovorila s Westinom, u kojem se održavala konferencija, cijene za već ranije spomenute *early bird* prijave, i to po 139 eura za jednokrevetnu sobu, a 159 eura za dvokrevetnu (na noć). Napominjem da se radi o hotelu s pet zvjezdica, s izuzetnom lokacijom, pa su dogovorene cijene bile zaista prihvatljive. U brošuri je pisalo da cijene vrijede i za tri dana prije i poslije

same konferencije. Međutim, moram upozoriti one koji u budućnosti odluče sudjelovati, da ni u kojem slučaju ne čekaju zadnji dan za rane prijave, jer je vrlo moguće da do tada već budu bukirane sve sobe koje je hotel predvidio za konferenciju, te da morate upotrijebiti sve svoje profesionalne svađalačke sposobnosti da ipak dobijete ono što vam se garantiralo u brošuri (čemu je morala pribjeći autorica ovog teksta, iako nerado, srećom uspješno).

Uvodna sjednica o smjernicama UN-a o poslovanju i ljudskim pravima

Prvog dana, nakon registracije polaznika, Konferencija je počela ručkom namijenjenim međusobnom upoznavanju polaznika. Nakon ručka uslijedila je uvodna sjednica na kojoj se raspravljalo o Smjernicama Ujedinjenih naroda o poslovanju i ljudskim pravima, koje je Vijeće za ljudska prava UN-a donijelo u lipnju 2011., a u SAD-u su prihvaćene u veljači 2012. godine. Riječ je o tome da je napokon pravnim osobama, poduzećima, nametnuta odgovornost za poštivanje ljudskih prava, a da države članice UN-a moraju te smjernice provesti kroz svoje zakonodavstvo (eklatantni primjer kršenja ljudskih prava koje je do tada očigledno bilo zakonski moguće je tvrtka Nike za koju se zna da je u zemljama trećeg svijeta koristila djecu za rad u proizvodnim pogonima te da je kršila čitav niz ljudskih prava svojih radnika vrlo lošim uvjetima u svojim tvornicama).

Nakon uvodne sjednice uslijedila je pauza s kavom i kolačima, namijenjena povezivanju polaznika. Nakon pauze, polaznici su mogli birati između dva predavanja: *Uloga odvjetnika u primjeni Smjernica UN-a o poslovanju i ljudskim pravima* ili *Arbitraža u Istočnoj Europi*. Potonje predavanje držali su istaknuti stručnjaci za arbitražu, koji su prezentirali neke od svojih slučajeva i objašnjavali postupak arbitraže, te što stranke mogu očekivati od postupka, kao i privremene mjere koje je moguće dobiti u arbitražnom postupku.

Za kraj prvog dana organizirano je večernje druženje na vrhu jedne od deset najviših građevina u Europi, berlinskom televizijskom tornju, koji je jedna od turističkih atrakcija

grada. Više nego u obroku, posebnost doživljava je u poziciji i pogledu, jer se restoran nalazi u staklenoj kugli na vrhu tornja, koja je u cijelosti obložena velikim prozorima koji se polako miču ukруг, a stolovi restorana su raspoređeni uz te prozore te se podij na kojem se nalaze također vrti ukруг, tako da na koncu napravite 360° i vidite čitavu panoramu sjedeći za stolom.

Nakon večere, većina polaznika je nastavila zajedničko druženje u jednom noćnom baru u blizini hotela.

Zanimljive teme drugoga dana Konferencije

Uvodno predavanje drugog dana bavilo se pitanjima odvjetničke etike u predmetima koji uključuju područje različitih jurisdikcija

Uočljivo je da su se organizatori trudili da teme obuhvaćaju interese svih sudionika (npr. ljudska prava, borba protiv korupcije itd.), pa teško da ćete ono što tamo čujete po povratku u ured neposredno primijeniti u svojem radu, no smisao ovakvih okupljanja i jest prvenstveno tzv. networking, odnosno razmjena vizitki.

– dakle, kad odvjetnik radi na predmetu koji uključuje poslovanje na području više država ili rješavanje spora koji ima međunarodni element. Dakako da odvjetnika uvijek vežu pravila odvjetničke etike njegovog domicilnog zakonodavstva, no moguće je da ga obvezuju i etička pravila druge jurisdikcija koja čini međunarodni element u pojedinom predmetu, osobito o odvjetničkoj tajni i povjerljivosti informacija.

Nakon uvodnog predavanja uslijedila je pauza radi međusobnog povezivanja polaznika, a nakon toga ponovno su se – kao i prvog dana – istovremeno odvijala po dva predavanja s različitim temama između kojih su polaznici mogli birati.

Tema jednog predavanja bila je *Borba protiv korupcije i kriminala bijelih ovratnika u svjetlu postroženih međunarodnih standarda*, a drugog *Aktualna pitanja u međunarodnom pravu umjetnina*. U prvom predavanju bilo je riječi o aktualnim pitanjima ne samo korupcije i gospodarskog kriminaliteta, već i pranja novca te europskim pravilima protiv pranja novca i pitanjima kao ona utječu na rad odvjetnika, što je i kod nas aktualno pitanje zadnjih godina otkako su nam nametnuta pravila o evidentiranju i prijavljivanju potencijalno sumnjivih radnji naših klijenata.

Nakon toga je uslijedio zajednički ručak, a nakon ručka ponovno dvije paralelne teme: *Masovno nadziranje u digitalnom dobu i tri stupnja povrede građanskih sloboda, te Uloga stranih odvjetnika i odvjetničkih tvrtki u Zapadnoj, Srednjoj i Istočnoj Europi – potrebe tržišta i zakonski okviri*. Potonje predavanje bavilo se i za nas vrlo aktualnim pitanjima ulaska stranih odvjetničkih tvrtki na naše tržište, što je očigledno aktualno u svim jurisdikcijama, osobito tamo gdje su tržišta pravnih usluga već prezasićena i domaćim odvjetničkim uređima, te su odvjetnici revoltirani time što je stranim uređima omogućeno da poslove svojih klijenata koji se šire na strana tržišta prate otvaranjem podružnica na tim tržištima, jer time oduzimaju posao domicilnim odvjetnicima.

Nakon polusatne pauze, uslijedila su posljednja dva paralelna predavanja: *Prekogranične poslovne transakcije – pitanja usklađenosti sa zakonom* (gdje se raspravljalo o se kompanijama koje posluju na području više jurisdikcija te problemima usklađivanja njihovih poslovnih praksi sa svakim pojedinačnim zakonodavstvom) te *Problemi zapošljavanja u današnjoj EU-i* (na kojem se govorilo o potrebi za ujednačavanjem radnog zakonodavstva u svim članicama EU-a, s obzirom na to da su pojedina pitanja iz radnih odnosa i dalje vrlo različito riješena u različitim zemljama članicama, pa čak i ona najosnovnija kao što su broj radnih sati, davanje otkaza, naknada za rad, koji radnici uživaju posebnu zaštitu i slično).

U odnosu na sadržaj predavanja, uočljivo je da su se organizatori trudili da teme obuhvaćaju interese svih sudionika (npr. ljudska prava, borba protiv korupcije itd.), pa teško da ćete ono što tamo čujete po povratku u ured neposredno primijeniti u svojem radu, no smisao ovakvih okupljanja i jest prvenstveno tzv. *networking*, odnosno razmjena vizitki.

Doduše, naši kolege iz SAD-a, a izgleda i iz nekih europskih zemalja moraju pohađati takve događaje kao trajnu edukaciju u struci, jer na taj način skupljaju bodove niže za obnovu licence (nešto poput naših liječnika), tako da je za njih prisustvovanje predavanjima obvezno, dok smo mogli pristupiti nešto ležernije, pa pohađati samo predavanja koja nas doista zanimaju, a dio vremena odvojiti i za istraživanje grada.

Sasvim iskreno, a jednake impresije sa mnom su podijelili i kolege iz drugih zemalja, ono što doista vrijedi na takvim konferencijama jest povezivanje s kolegama iz različitih jurisdikcija, pa je svakako uputno sudjelovati u svim predviđenim *networking* događajima, pri čemu uvijek budite dobro opskrbljeni svojim vizitkama na engleskom jeziku.

Na ovoj prvoj Konferenciji ABA-e u Europi sudjelovala su tri hrvatska predstavnika: odvjetnici Trpimir Gugić, Petra Jurčić Vujičić i ja. S obzirom na to da je riječ o prvoj takvoj konferenciji, a da mi dolazimo iz male zemlje, to uopće nije bila mala delegacija. Osobito zato što naši predstavnici zbog hrvatskog temperamenta nigdje ne prolaze nezamijećeno, a osim toga držimo se zajedno što su neki kolege komentirali kao izrazito neobično. Naime, našim stranim kolegama bilo je čudno što se nas troje družimo iako smo iz različitih ureda, pa su nas onim percipirali kao međusobnu konkurenciju za koju je neprirodno da prijateljuje.

Ja sam, naprotiv, zaključila da smo mi baš pravi primjer odnosa kakav bi trebao biti među kolegama izvan sudnice i drugih poslovnih situacija u kojima zastupamo suprotstavljene interese naših stranaka, i bila sam ponosna što u tome našim stranim kolegama možemo služiti kao uzor.

Učinak druge novele Zakona o upravnim sporovima na upravni spor u Hrvatskoj

1. Uvodne napomene

Prošlo je nešto više od tri godine otkako je na snagu stupio Zakon o upravnim sporovima¹ koji je u Republici Hrvatskoj prilično radikalno izmijenio sustav i pravila vođenja upravnosudskog postupka.

Da ta konstatacija o velikim promjenama nije drastična, ukazuju dosezi spomenutog Zakona koji je upravni spor postavio u dva stupnja sudovanja, omogućio rješavanje sporova sucu pojedincu, proširio predmet upravnog spora, otvorio mogućnost nadzora zakonitosti općih akata jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba koje imaju javne ovlasti i pravnih osoba koje obavljaju javnu službu, utvrđena su načela koja sudovi trebaju primjenjivati tijekom vođenja spora, prilagođena je uloga tužitelja i zainteresirane osobe potpunijoj zaštiti prava i pravnih interesa, uređeno je zastupanje u upravnom sporu, prvostupanjski sudovi obvezani su utvrđivati činjenično stanje i u pravilu provoditi usmenu raspravu, upravni sudovi su ujedno obvezani u pravilu donositi reformacijske (a ne kasacijske) odluke, otvorena je mogućnost pobijanja prvostupanjskih odluka u žalbenom postupku, otvorena je mogućnost sklapanja sudskih nagodbi i sl.

Ipak, svaki zakon, pa tako i ovaj, tek u praksi pokaže svoje odlike i nedostatke. Već u prvom

godini primjene Zakon je pokazao koliko su bile pogrešne neke pretpostavke na kojima su utemeljene glavne odrednice novog upravnog spora, a od kojih je u konačnici zavisila efikasnost postupka pred upravnim sudovima, koja se zrcali kroz mogućnost korištenja prava na žalbu odnosno preispitivanje zakonitosti odluka prvostupanjskih upravnih sudova od strane Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, dakle mogućnost "aktiviranja" drugostupanjskog upravnog spora te novonastalu razinu zaštite prava stranaka u upravnom sporu.

Podrobnije o tim pretpostavkama Zakonodavca (koje se nisu obistinile u praksi) elaborirat ćemo u nastavku, uz opservaciju kako jedan problem u realnom životu često zna producirati druge probleme, što se dogodilo i u ovom slučaju, jer je restrikcija prava na žalbu producirala problem ujednačavanja sudske prakse u upravnom sudovanju. No umjesto konzekventnog sagledavanja svih problema koji su se pojavili u primjeni Zakona, tijekom 2012. (prva godina primjene Zakona) pristupilo se izmjenama i dopunama Zakona, u vrlo ograničenom opsegu. Naime, prvom novelom Zakona o upravnim sporovima² (koju je Hrvatski sabor donio na svojoj sjednici 12. prosinca 2012.) kao najznačajniju promjenu (osim vraćanja pravila da u upravnom sporu

Piše

.....
Ante Galić
 predsjednik Visokog
 upravnog suda
 Republike Hrvatske

1 Zakon o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 20/10)

2 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 143/12)

svaka stranka snosi svoje troškove) donosi se odstupanje od prvotno prihvaćenog standarda da u upravnim sporovima u prvom stupnju, u pravilu, sudi vijeće od tri suca, prihvativši pravilo da u upravnim sporovima u prvom stupnju sudi isključivo sudac pojedinac.

Takve izmjene i dopune u bitnom su narušile arhitekturu i komplementarnost samog Zakona, jer iskustva i tradicija zemalja članica Europske unije upravo pokazuju da je suđenje u vijeću, u prvostupanjskom upravnom sporu, zapravo – europski standard. Naime, dosadašnja komparativna upravno-sudska praksa pokazala je da suđenje u vijeću predstavlja svakako seriozniji koncept suđenja, što jasno potvrđuje i činjenica da se u svim zemljama u Europskoj uniji (izuzev Bugarske)³ u prvostupanjskom upravnom sporu sudi u vijeću.

Zbog toga se nakon ovakve prve novele Zakona o upravnim sporovima, koja je dodatno opteretila pitanje efikasnosti novog upravnog spora i istaknula pitanje razine zaštite prava stranaka u upravnom sporu, preispitivanje nekih zakonskih rješenja odnosno instituta, kao što su “filar za žalbu”, ukazalo kao nužnost⁴.

2. Nužnost ponovne zakonodavne intervencije nakon prve novele Zakona o upravnim sporovima

Kao što smo uvodno napomenuli, Zakon o upravnim sporovima, zbog svojih ograničenja u primjeni, stvorio je niz problema u upravnosudskoj praksi. Uočene se manjkavosti, međutim, nisu mogle otkloniti samim tumačenjem, nego se ukazala potreba za novom zakonodavnom intervencijom. Glavne probleme u primjeni Zakona mogli bi vezati s “filtriranjem žalbi”, na način na koji je to bilo propisano (ograničavanje mogućnosti na izjavljivanje žalbe), te na probleme oko ujednačavanja sudske prakse.

3 vidi Frane Staničić, Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, Informator br. 6092-6093, 2012.

4 vidi Ante Galić, Ratio “filtra” za žalbu nakon donošenja prve novele Zakona o upravnim sporovima, Novosti u upravnom pravu i upravnosudskoj praksi, Narodne novine, lipanj 2013.

a) Problem ograničene mogućnosti izjavljivanja žalbe

Zakon o upravnim sporovima propisao je vrlo restriktivne kondicije za podnošenje žalbe. Naime, Zakon je ograničavao, odnosno potpuno isključivao, mogućnost podnošenja žalbe protiv rješenja prvostupanjskih upravnih sudova⁵ (može se podnijeti samo kada je to izričito propisano Zakonom).

Tako je, po principu pozitivne enumeracije, propisano da je žalbom dopušteno pobijati rješenje o odbacivanju tužbe kao neuredne, rješenje o prekidu spora, rješenje o obustavi spora, rješenje o privremenoj mjeri i rješenje o ispravku pogrešaka u presudi. Ograničavanje podnošenja žalbe protiv rješenja u praksi se pokazalo najspornijim u situacijama u kojima prvostupanjski sudovi rješenjem (sukladno članku 30. Zakona o upravnim sporovima) odlučuju o tome udovoljavaju li podnesene tužbe pretpostavka za vođenje upravnog spora.

Iz statističkih podataka proizlazi da je od stupanja na snagu Zakona do stupanja na snagu druge novele Zakona (razdoblje od 1. siječnja 2012. do 30. prosinca 2014.) takvih rješenja (kojima se tužba odbacuje zbog neispunjavanja pretpostavki za vođenje upravnog spora) na Upravnom sudu u Zagrebu doneseno 85 tijekom 2012. godine, 263 tijekom 2013. i 368 tijekom 2014. Upravni sud u Splitu donio je 21 takvo rješenje tijekom 2012. godine, 31 rješenje tijekom 2013. i 68 rješenja tijekom 2014. Na Upravnom sudu u Rijeci donesena su 43 rješenja tijekom 2012. godine, 118 rješenja tijekom 2013. i 53 rješenja tijekom 2014. Upravni sud u Osijeku je donio 62 rješenja tijekom 2012. godine, 70 rješenja tijekom 2013. te 55 rješenja tijekom 2014.

Ako se broj donesenih rješenja kojima se tužba odbacuje zbog neispunjavanja pretpostavki za vođenje upravnog spora stavi u odnos s ukupnim brojem riješenih predmeta za pojedinu godinu, postotak varira

5 Žalba u upravnom sporu – vidi doc. dr. sc. Dario Đerđa/ Ante Galić, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 51/2014, br. 2 (112)

od najmanje 2,7 posto do najviše 10,4 posto, ovisno o tome o kojem je sudu riječ.

Zabrinjava spoznaja da se u navedenom razdoblju eventualna pogreška prvostupanijskog suda kod ocjene pretpostavki za vođenje upravnog spora nije mogla otkloniti u žalbenom postupku (žalba nije dopuštena), bez obzira na konzekventnost takve odluke, koja je pojedincu mogla onemogućiti pristup sudu, odnosno sudsku zaštitu njegovih subjektivnih prava u upravnom sporu.

Sudska praksa prvostupanijskih upravnih sudova u protekle je tri godine također pokazala da je bilo pretjerano očekivanje Zakonodavca, da će se u prvostupanijskom upravnom sporu donositi pretežito reformacijske odluke (umjesto kasacijskih) protiv kojih će se prema uvjetima iz zakona moći podnositi žalbe tako da će "Visoki upravni sud RH u žalbenom postupku nadzirati zakonitost prvostupanijske presude samo kad je (prvostupanijski) sud presudom sam riješio upravnu stvar, a žalitelj tvrdi da je u prvostupanijskom postupku došlo do bitne povrede sudskog postupka ili da je pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje kao i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Ovdje je mogućnost ulaganja žalbe uvedena samo kad je upravni sud presudom odlučio o pravu, obvezi ili pravnom interesu stranke. Kad je upravni sud odbijanjem tužbe potvrdio da je odluka zakonita čini se nepotrebnim, skupim, sporim i neučinkovitim voditi žalbeni postupak o istoj upravnoj stvari".⁶

Međutim, statistički pokazatelji o radu prvostupanijskih upravnih sudova ukazuju na to da je postotak reformacijskih odluka bio manji od očekivanog, te da zbog toga protiv velikog dijela odluka prvostupanijskih upravnih sudova nije uopće bilo moguće podnijeti žalbu, a samim time staviti ih pod nadzor zakonitosti od strane više sudske instance, što nedvojbeno proizlazi iz tabelarnog prikaza udjela takvih predmeta u odnosu na ukupno riješene predmete.

⁶ Obrazloženje konačnog prijedloga Zakona o upravnim sporovima sa 16. sjednice Hrvatskog sabora, Mrežna stranica <http://www.sabor.hr>

Upravni sud u Zagrebu

Godina	Ukupno riješeno	Dopuštena žalba	Posto %	Ukinuto po žalbi
2012.	1772	290	16,3	6
2013.	3617	560	15,4	12
2014.	3682	648	17,5	5

Upravni sud u Splitu

Godina	Ukupno riješeno	Dopuštena žalba	Posto %	Ukinuto po žalbi
2012.	434	73	16,8	1
2013.	1134	433	38,1	3
2014.	1882	360	19,1	2

Upravni sud u Rijeci

Godina	Ukupno riješeno	Dopuštena žalba	Posto %	Ukinuto po žalbi
2012.	483	155	32	3
2013.	1129	268	23,7	3
2014.	1778	307	17,2	0

Upravni sud u Osijeku

Godina	Ukupno riješeno	Dopuštena žalba	Posto %	Ukinuto po žalbi
2012.	688	65	9,4	1
2013.	1562	136	8,7	15
2014.	1745	99	5,6	7

Tabelarni prikazi ukupno riješenih predmeta u pojedinim sudovima s brojem predmeta u kojima je bilo dopušteno izjaviti žalbu

Ako se ukupan broj predmeta na svim prvostupanijskim sudovima, u kojima je odlučeno u sporu pune jurisdikcije i u kojima je bilo dopušteno podnijeti žalbu protiv presude (ukupno 3.394 odluka), stavi u odnos s ukupnim brojem donesenih odluka u navedenom razdoblju od tri godine (ukupno 19.906 odluka), onda vidimo da predmeti u kojima je bila žalba dopuštena participiraju u ukupnom broju riješenih predmeta sa 17 posto.

Što se tiče samih žalbenih razloga koje propisuje Zakon o upravnim sporovima (bitne povrede pravila sudskog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje,

pogrešna primjena materijalnog prava)⁷, Hrvatska spada u red zemalja unutar Europske unije koje propisuju najširi okvir žalbenih razloga (npr. Italija, Grčka, Finska, Slovačka i Litva), što je svakako jedna od ključnih komponenti za ostvarenje više razine zaštite subjektivnih prava u upravnom sporu. Međutim, tako široki popis razloga ostaje samo normativni dekor, jer je s druge strane sljedeća odredba istog Zakona⁸ propisala drastično sužavanje mogućnosti korištenja žalbe propisujući “filtrar”, prema kojem se žalba mogla podnijeti samo kada je upravni sud presudom odlučio o pravu, obvezi ili pravnom interesu stranke.

Ograničavanje prava na žalbu ili “filtriranje žalbi” poznato je i propisano u pravnim sustavima drugih europskih država, tako da je u nekima široko prihvaćeno (npr. Italija, Belgija, Portugal, Estonija, Bugarska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Irska), dok se u nekima traži posebna dozvola za izjavljivanje žalbe (npr. Švedska, Finska).

Ako bismo analizirali europska iskustva s reduciranjem prava na žalbu, iskristalizirala bi se nepisana pravila, prema kojima se mora voditi računa o opsegu reduciranja tog prava te kriterijima na kojima se baziraju ograničenja.

b) Problem ujednačavanja sudske prakse

Razdoblje od stupanja na snagu Zakona o upravnim sporovima do konca 2014., mogli bismo okarakterizirati kao razdoblje u kojem je pred prvostupanjanskim sudovima došlo do stvaranja prilično disperzirane sudske prakse, koju je zbog mehanizma “filtriranja žalbi” bilo otežano ujednačavati pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske zbog naprijed navedenih razloga. Princip jednakog postupanja u jednakim situacijama jedan je od osnovnih principa kojeg se u svom postupanju trebaju pridržavati sudovi, jer bez poštivanja tog principa nije moguće u punini ostvariti načelo o jednakosti svih pred zakonom.

Samo konzistentno ujednačavanje sudske

prakse, ili tzv. “odlučivanje izvan suđenja”, može stvoriti transparentni sudbeni sustav u kojem je moguće predvidjeti ishod pojedinih postupaka pred sudovima, po principu jednakog postupanja u jednakim situacijama⁹. Takav transparentni sustav pretpostavka je za osiguranje pravne sigurnosti i ostvarenje načela o jednakosti svih pred zakonom. Zbog toga je bilo neodrživo da se na razini prvostupanjanskih sudova stvara različita praksa, koju nije moguće ujednačavati zbog ograničene mogućnosti korištenja prava na žalbu (kao najefikasnijeg mehanizma za ujednačavanje sudske prakse).

Novonastala situacija poprima još ozbiljniju dimenziju ako se sagleda i utjecaj upravnosudske prakse na rad javnopravnih tijela u Republici Hrvatskoj, te razvoj upravnog prava uopće.

Zbog svega navedenog bilo je nužno pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima.

3. Donošenje druge novele Zakona o upravnim sporovima

Druga novela Zakona o upravnim sporovima, koju je Hrvatski sabor donio na svojoj sjednici 12. prosinca 2014., po opsegu je mnogo šira i obuhvatnija od prve novele. Radnu skupinu za praćenje provedbe i primjene Zakona o upravnim sporovima osnovao je ministar pravosuđa svojim rješenjem klasa: 011-01/12-01/64, ur.broj: 514-04-13-7 od 8. veljače 2013. Zadatak radne skupine bio je da detektira probleme koji su se pokazali u primjeni Zakona o upravnim sporovima, te da predloži adekvatne mjere za prevladavanje tih problema, što uključuje i promjene postojećeg Zakona. Tijekom 2013. godine nije bilo nikakvih aktivnosti u pravcu izmjena Zakona o upravnim sporovima. Međutim, početkom 2014. godine navedena radna skupina (pod predsjedanjem novog koordinatora) donijela je zaključak da se treba pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, te se odmah pristupilo izradi Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim

7 vidi čl. 66. stavak 1. Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 20/10 i 143/12)

8 vidi čl. 66. stavak 2. Zakona o upravnim sporovima

9 vidi Ante Galić, Ujednačavanje prakse u upravnom sudovanju (izabrana pitanja), Zbornik 52. Susreta pravnik, Opatija 2014.

Upravni sud u Zagrebu

Godina	Ukupno podneseno ustavnih tužbi	Ukinuto	Potvrđeno - odbijeno	Riješeno na ini način	Odbačeno	Obustavljeno	Neriješeno
2012.	118	3	0	2	101	8	4
2013.	287	4	11	3	225	2	42
2014.	182	0	5	0	93	1	83

Upravni sud u Splitu

Godina	Ukupno podneseno ustavnih tužbi	Ukinuto	Potvrđeno - odbijeno	Riješeno na ini način	Odbačeno	Obustavljeno	Neriješeno
2012.	26	1	2	0	23	0	0
2013.	58	1	1	1	54	1	0
2014.	53	0	3	0	49	1	0

Upravni sud u Rijeci

Godina	Ukupno podneseno ustavnih tužbi	Ukinuto	Potvrđeno - odbijeno	Riješeno na ini način	Odbačeno	Obustavljeno	Neriješeno
2012.	23	1	2	0	15	0	5
2013.	73	0	1	0	71	0	1
2014.	64	0	0	0	64	0	0

Upravni sud u Osijeku

Godina	Ukupno podneseno ustavnih tužbi	Ukinuto	Potvrđeno - odbijeno	Riješeno na ini način	Odbačeno	Obustavljeno	Neriješeno
2012.	53	1	4	0	47	0	1
2013.	139	1	3	0	126	0	9
2014.	159	2	0	0	100	1	56

sporovima, koji je proceduru prvog čitanja pred Hrvatskim saborom prošao u mjesecu srpnju 2014. godine.

a) Cilj Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima

Izmjene i dopune Zakona o upravnim sporovima imale su za cilj otkloniti propisana ograničenja za podnošenje žalbe protiv odluka prvostupajnskih upravnih sudova, kako bi se osigurao učinkovit žalbeni postupak, a samim time i nadzor zakonitosti odluka prvostupajnskih upravnih sudova te ujednačavanje sudske prakse. Isto tako, tim su izmjenama i dopunama Zakona precizirane odredbe o mjesnoj nadležnosti, prekidu

postupka, izuzeću, rukovođenju raspravom, objavi presude i odlučivanju u upravnom sporu i postupku ocjene zakonitosti općih akata¹⁰. Podsjećamo da je cilj Zakona o upravnim sporovima “osigurati sudsku zaštitu prava i pravnih interesa fizičkih i pravnih osoba i drugih stranaka povrijeđenih pojedinačnim odlukama ili postupanjem javnopravnog tijela”¹¹. Tom definicijom cilja u izvornom tekstu Zakona, nedvojbeno je zaštitna subjektivnih prava stranaka (tužitelja) stavljena u prvi plan, te se Zakon, s

¹⁰ Obrazloženje Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima

¹¹ Članak 2. stavak 1. Zakona o upravnim sporovima

*Tabelarni prikazi
ustavnih tužbi
podnesenih protiv
odluka prvostupajnskih
upravnih sudova*

Vidjeli smo da su se u praksi ukazale zapreke koje su ozbiljno ugrožavale mogućnost korištenja nekih pravnih sredstava, a zbog koje nemogućnosti uopće nije bilo moguće "aktivirati" drugostupanjski upravni spor, odnosno kontrolu zakonitosti odluka prve instance od strane više sudske instance.

Takva restrikcija kod korištenja prava na žalbu dodatno je stvorila institucionalnu konfuziju usmjeravajući nezadovoljne stranke da zaštitu svojih subjektivnih prava, povrijeđenih u prvostupanjskom upravnom sporu, traže korištenjem izvanrednog pravnog lijeka pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske ili pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske.

ukupnošću svojih procesnih doseg, treba usmjeriti i tumačiti u pravcu ostvarenja tog cilja. Međutim, vidjeli smo iz naprijed navedenog da su se u praksi ukazale zapreke koje su ozbiljno ugrožavale mogućnost korištenja nekih pravnih sredstava (prava na žalbu), a zbog koje nemogućnosti uopće nije bilo moguće "aktivirati" drugostupanjski upravni spor, odnosno kontrolu zakonitosti odluka prve instance od strane više sudske instance. Takva restrikcija kod korištenja prava na žalbu dodatno je stvorila institucionalnu konfuziju usmjeravajući nezadovoljne stranke da zaštitu svojih subjektivnih prava, povrijeđenih u prvostupanjskom upravnom sporu, traže korištenjem izvanrednog pravnog lijeka pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske (zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude) ili

pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske (ustavna tužba). Statistički podaci pokazuju da su stranke rijetko koristile zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude, to je pravno sredstvo do sada kroz trogodišnje razdoblje primjene Zakona podneseno samo protiv tri odluke Upravnog suda u Zagrebu i dvije odluke Upravnog suda u Osijeku (do sada nije odlučeno). Na temelju statističkih pokazatelja mogli bismo zaključiti da je taj izvanredni pravni lijek "aktiviran" vrlo rijetko (samo pet puta) ako se broj podnesenih zahtjeva stavi u odnos s ukupnim brojem donesenih odluka u promatranom razdoblju (na sva četiri prvostupanjska upravna suda tijekom 2012., 2013. i 2014. doneseno je ukupno 19.906 odluka). Statističke podatke u vezi s ustavnim tužbama koje su podnesene protiv prvostupanjskih odluka upravnih sudova zorno prikazuju tabele u prilogu.

Iz navedenih podataka po upravnim sudovima razvidno je da je najviše podnesenih ustavnih tužbi protiv odluka prvostupanjskih upravnih sudova odbačeno, dok je ukinut iznimno mali broj odluka prvostupanjskih sudova u promatranom razdoblju od tri godine (7 odluka Upravnog suda u Zagrebu, 2 odluke Upravnog suda u Splitu, 1 odluka Upravnog suda u Rijeci i 4 odluke Upravnog suda u Osijeku).

b) Otklanjanje isključivanja i ograničavanja prava na podnošenje žalbe

b.1) Propisivanje prava na žalbu protiv rješenja kojim sud ocjenjuje pretpostavke za vođenje upravnog spora

Odredbom članka 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima propisano je da se u članku 30. Zakona dodaje stavak 2. koji glasi: (2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka dopuštena je žalba. Prije druge novele Zakona uopće nije bila propisana mogućnost za izjavljivanje žalbe protiv rješenja kojim prvostupanjski sud ocijeni da u konkretnom slučaju nisu ispunjene pretpostavke za vođenje upravnog spora¹².

¹² Pretpostavke za vođenje upravnog spora izričito su pro-

Iz naprijed navedenih statističkih podataka proizlazi da su svi prvostupanjski sudovi u proteklom trogodišnjem razdoblju primjene Zakona donijeli ukupno 1.237 rješenja kojima se tužbe tužitelja odbacuju radi neispunjavanja pretpostavki za vođenje upravnog spora, što u odnosu na ukupan broj donesenih odluka u istom razdoblju (19.906 odluka) čini udjel od 6,2 posto. U tim situacijama nije bila riječ o ograničavanju, već o potpunom isključivanju prava na žalbu, čija je ustavnost vrlo upitna, jer se Ustavom Republike Hrvatske jamči pravo na žalbu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom, s time da pravo na žalbu može biti samo iznimno isključeno u slučajevima određenim zakonom i to samo ako je osigurana druga pravna zaštita¹³.

Prema tekstu obrazloženja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, riječ je o “najvažnijoj izmjeni” kojom se “omogućuje pravo žalbe na sva rješenja koja se odnose na pristup sudu”. Tim izmjenama i dopunama članka 30. Zakona, popunjena je pravna praznina, te je novom odredbom u širem smislu stipulirano pravo na sudsku zaštitu, tako da će stranka koja bude nezadovoljna rješenjem prvostupanjskog suda (kojim je ocijenjeno da nisu ispunjene pretpostavke za vođenje upravnog spora), moći protiv tog rješenja podnijeti žalbu Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske.

b.2) Novi “filtar za žalbu” ili novi kriteriji za ograničavanje prava na žalbu

Odredbom članka 19. Zakona o izmjenama

pisane člankom 30. Zakonom o upravnim sporovima, a prema kojima upravni sud neće voditi upravni spor ako je tužba podnesena nepravodobno ili prijevremeno; ako se pojedinačnom odlukom, postupanjem ili upravnim ugovorom ne dira u pravo ili pravni interes tužitelja; ako protiv pojedinačne odluke, postupanja ili upravnog ugovora nije iskorišten redovni pravni lijek; ako je sudska zaštita osigurana izvan upravnog spora; ako već postoji pravomoćna odluka donesena u upravnom sporu u istoj stvari; ako je tužba podnesena protiv postupovne odluke, osim ako zakonom nije drukčije propisano; te ako je tužba podnesena u stvari koja ne može biti predmet upravnog spora

13 Članak 18. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj: 85/10 – pročišćeni tekst i 5/14)

i dopunama Zakona o upravnim sporovima, propisano je da se briše odredba članka 66. stavak 2. Zakona¹⁴, kojom je bilo propisano filtriranje žalbi na način da se žalba mogla podnijeti samo u situacijama kada je upravni sud presudom sam odlučio o pravu, obvezi ili pravnom interesu stranke. Isto tako odredbom članka 19. izmijenjenog i dopunjenog Zakona propisano je da se dosadašnji stavak 6. koji postaje stavak 5. mijenja i glasi: Žalba odgađa izvršenje pobijane presude. Naime, ranija odredba stavka 6. Zakona propisivala je da žalba ne odgađa izvršenje pobijane presude, te da na prijedlog žalitelja Visoki upravni sud može odgoditi izvršenje pobijane presude. Dakle, do ove izmjene žalba po zakonu nije imala suspenzivni karakter, već je na prijedlog žalitelja Visoki upravni sud mogao odgoditi izvršenje presude.

Odredba članka 20. druge novele Zakona propisuje svakako najznačajniju izmjenu i dopunu, koja definira nove kriterije za filtriranje žalbi. Tako je odredbom članka 66a., koja se dodaje iza članka 66., propisano da “žalba nije dopuštena protiv presude kojom je pojedinačna odluka javnopravnog tijela poništena ili oglasena ništavom i predmet prvi put vraćen na ponovni postupak, ni protiv presude kojom je sud naložio donošenje pojedinačne odluke koja nije donesena u propisanom roku (stavak 1.), te da protiv dijela presude iz članka 89. stavka 4. ovog Zakona u koji je uključen sadržaj sudske nagodbe, žalba nije dopuštena (stavak 2.)”.

U obrazloženju Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima navodi se da je brišana odredba članka 62. stavak 2. Zakona “onemogućavala Visoki upravni sud Republike Hrvatske da ispunjava svoju zakonsku obvezu”, jer su “u najvećem broju upravnih sporova donošene presude protiv kojih žalba nije bila dopuštena, što je dovelo do raznolike i neujednačene sudske prakse, a posljedično do pravne nesigurnosti građana na ovom pravnom području”.

14 vidi članak 66. stavak 2. Zakona o upravnim sporovima

Ta bi izmjena i dopuna Zakona mogla imati dalekosežni utjecaj na daljnji razvoj upravnog spora i upravnosudske prakse, kao i na razvoj upravnog prava u Republici Hrvatskoj uopće. Taj liberalizirani "filtar na žalbu" ograničava mogućnost izricanja žalbe samo na situacije u kojima sud u upravnom sporu donese presudu kojom je pojedinačna odluka javnopravnog tijela poništena ili oglasena ništavom i predmet prvi put vraćen na ponovni postupak. Dakle, bitno je u prvom slučaju da budu ispunjene obje pretpostavke tj. da "pojedinačna odluka javnopravnog tijela bude poništena ili oglasena ništavom" i da je "predmet prvi put vraćen na ponovni postupak".

Kumuliranje pretpostavki usmjereno je na postizanje efikasnog upravnog spora u kojem se postupanje ne bi smjelo svesti na višekratno vraćanje predmeta na relaciji prvostupanjski sud – javnopravno tijelo. Dakle, ako javnopravno tijelo ne postupi u skladu s uputom i pravnim stavom suda, onda bi sud u skladu s mogućnostima koje nalaže konkretna situacija (ovisi o kakvoj pravnoj stvari je riječ) trebao razmotriti je li moguće da se reformacijskom odlukom riješi upravni spor (protiv koje bi odluke opet postojala mogućnost podnošenja žalbe Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske). Ako prvostupanjski sud po drugi put vrati predmet javnopravnom tijelu na ponovni postupak, tada će se, prema novim kriterijima za filtriranje žalbe, protiv takve odluke moći izjaviti žalba. Kada se žalba izjavljuje protiv presude koja se po drugi put vraća javnopravnom tijelu na ponovni postupak, tada se težište odgovornosti za ishod upravnog spora prebacuje na Visoki upravni sud Republike Hrvatske, kao najvišu sudbenu instancu u upravnom sudovanju, koji će u takvim situacijama postupati sukladno odredbama Zakona o upravnim sporovima koje propisuju njegove ovlasti prilikom odlučivanja o žalbi¹⁵. Osim ovlasti suda (koje

proizlaze iz odredbe članka 74. stavak 1. Zakona) da presudom odbije žalbu kao neosnovanu te potvrdi prvostupanjsku presudu (kada ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija ili oni ne utječu na donošenje drugačije presude), ovdje će posebice doći do izražaja reformacijske ovlasti Visokog upravnog suda Republike Hrvatske. Naime, sukladno odredbi članka 74. stavak 2. Zakona, Visoki upravni sud Republike Hrvatske poništiti će prvostupanjsku presudu te će sam otkloniti nedostatke i presudom riješiti stvar ako utvrdi da je upravni sud prvog stupnja počinio bitnu povredu pravila sudskog postupka, da je pogrešno ili nepotpuno utvrdio činjenično stanje ili da je pogrešno primijenio materijalno pravo. Dakle, ako je ispunjena bilo koja od pretpostavki iz citirane odredbe članka 74. stavak 2. Zakona, Visoki upravni sud Republike Hrvatske trebao bi reformacijskom odlukom efikasno okončati upravni spor, tako da poništi prvostupanjsku presudu, sam otkloni nedostatke i presudom riješi upravnu stvar. U obrazloženju takve presude Visoki upravni sud bi svakako trebao opservirati ranije postupanje prvostupanjskog suda odnosno javnopravnog tijela. Smatramo da bi u takvoj reformacijskoj presudi Visoki upravni sud Republike Hrvatske također trebao utvrditi je li prema njegovoj spoznaji prvostupanjski sud mogao i trebao u prvostupanjskom sudskom postupku koristiti reformacijske ovlasti, te sam riješiti upravnu stvar. Sve to trebalo bi imati za posljedicu stvaranje nove sudske prakse u upravnom sudovanju, jer je za očekivati da će veća mogućnost podnošenja žalbi producirati veći broj postupaka pred višom sudskom instancom tj. Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske, koji će sada, u novoj konstelaciji, u punini, moći ostvariti svoje zakonske ovlasti žalbenog suda i najvišeg suda u upravnom sudovanju

ili da oni ne utječu na donošenje drukčije odluke (stavak 1.) te da će Visoki upravni sud poništiti prvostupanjsku presudu te će sam otkloniti nedostatke i presudom riješiti stvar ako utvrdi da je upravni sud počinio bitnu povredu pravila sudskog postupka, da je pogrešno ili nepotpuno utvrdio činjenično stanje ili da je pogrešno primijenio materijalno pravo (stavak 2.)

15 Odredbe članka 74. Zakona o upravnim sporovima propisuju da će Visoki upravni sud presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsku presudu kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija

zaduženog za ujednačavanje sudske prakse. Za očekivati je da će tim “novim” procesnim alatom u postupanju pred upravnim sudovima biti otklonjeni najveći problemi koji su u proteklom razdoblju, od početka primjene Zakona o upravnim sporovima, opterećivali upravno sudovanje u Republici Hrvatskoj. Te bi promjene trebale za efekt imati jačanje pravne sigurnosti i veću razinu zaštite subjektivnih prava u upravnom sporu, što je, kako smo već ranije naveli, bilo definirano kao glavna odrednica i cilj Zakona o upravnim sporovima pri njegovu donošenju.

Prema statističkim podacima iz 2014. godine, proizlazi da predmeti protiv kojih, prema novim kriterijima “filtra za žalbu” neće biti dozvoljeno izjavljivanje žalbe, participiraju s udjelom od 16,9 posto u odnosu na ukupan broj donesenih odluka.

c) Ostale značajke koje donosi druga novela Zakona o upravnim sporovima

Kao što je iz naprijed navedenog razvidno, “strateški” cilj druge novele Zakona bio je propisivanje prava na žalbu u vezi s ocjenom pretpostavki za vođenje upravnog spora, odnosno određivanje novih kriterija za filtriranje žalbi protiv presuda prvostupanjskih upravnih sudova (liberalizacija “filtra za žalbu”), kako bi se osigurao širi i temeljitiji nadzor zakonitosti odluka prvostupanjskih upravnih sudova kao i viša razina zaštite prava stranaka u upravnom sporu. Međutim, osim tih “strateških” izmjena i dopuna, ta je novela donijela i niz drugih, istina ne tako važnih, koje bi trebale popuniti uočene praznine koje se tiču samog postupka te nekih važnih instituta. Tako su se precizirale odredbe o mjesnoj nadležnosti, prekidu postupka, izuzeću, rukovođenju raspravom i objavi presude, odlučivanju u upravnom sporu i postupku ocjene zakonitosti općih akata, a o kojim izmjenama i dopunama će biti riječi u nastavku.

c.1.)

Odredbom članka 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima propisano je da se u članku 13. Zakona, iza stavka 2. dodaje novi stavak 3. koji glasi: (3)

“Strateški” cilj druge novele Zakona bio je propisivanje prava na žalbu u vezi s ocjenom pretpostavki za vođenje upravnog spora, odnosno određivanje novih kriterija za filtriranje žalbi protiv presuda prvostupanjskih upravnih sudova (liberalizacija “filtra za žalbu”), kako bi se osigurao širi i temeljitiji nadzor zakonitosti odluka prvostupanjskih upravnih sudova kao i viša razina zaštite prava stranaka u upravnom sporu.

za rješavanje u upravnim sporovima pokrenutim po tužbama više tužitelja u istoj stvari, koji nemaju prebivalište, boravište ili sjedište na istom području, mjesno nadležan je upravni sud na području kojeg javnopravno tijelo koje je donijelo odluku u prvom stupnju ili je postupilo ima sjedište.

U praksi je odmah nakon početka primjene Zakona o upravnim sporovima uočena ta praznina u odredbama kojima je propisana mjesna nadležnost, jer se znalo događati u praksi, da se jedna odluka javnopravnog tijela odnosila na više različitih osoba, koje imaju različito prebivalište, boravište ili sjedište.

Odredbama članka 13. Zakona o upravnim sporovima propisano je da je za rješavanje u sporu mjesno nadležan upravni sud na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište, ako zakonom nije drugačije propisano. Ako tužitelj nema prebivalište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan sud na području kojeg tužitelj ima boravište (stavak 1.), a ako tužitelj nema prebivalište,

Osim neovisnosti, jedna od najznačajnijih odrednica zakonitog obavljanja sudačke dužnosti je nepristranost.

Odredbom članka 4. stavak

1. Zakona o sudovima propisano je da svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

Važnost nepristranosti u suđenju apostrofira i Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda koja u članku 6. propisuje da ... svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.

boravište ili sjedište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan upravni sud na području kojeg javnopravno tijelo koje je donijelo odluku u prvom stupnju ili je postupilo ima sjedište (stavak 2.)¹⁶.

Kako citirane odredbe članka 13. Zakona nisu pružale osnovu za rješavanje gore navedenih spornih situacija oko mjesne nadležnosti koje su u praksi prvostupanjskih

sudova znale stvarati probleme, bilo je potrebno na navedeni način dopuniti spomenuti članak 13. Zakona kako bi bilo jasno koji je prvostupajnski sud mjesno nadležan za rješavanje spora, u takvim situacijama. c.2.)

Također je bilo potrebno intervenirati u odredbe članka 15. Zakona o upravnim sporovima kojima je propisan institut izuzeća, odnosno zakonski razlozi kada sudac ne može odlučivati, a niti sudjelovati u sporu. Osim neovisnosti, jedna od najznačajnijih odrednica zakonitog obavljanja sudačke dužnosti je nepristranost.

Odredbom članka 4. stavak 1. Zakona o sudovima¹⁷ propisano je da svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela. Važnost nepristranosti u suđenju apostrofira i Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda koja u članku 6. (vezano za pravo na pošteno suđenje) propisuje da radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi, ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega, svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj¹⁸.

Zbog toga bi eventualno postojanje bilo kakvih okolnosti, koje bi dovele u pitanje nepristranost, odnosno objektivnost u suđenju, dovelo u pitanje ostvarivanje kako zakonskog, tako i konvencijskog prava na pošteno suđenje. Zato je u svim procesnim zakonima (npr. kaznenom, parničnom) propisano da osim stranaka i sam sudac mora voditi računa postoje li u konkretnom slučaju razlozi za njegovo izuzeće. Kako su se odredbe članka 15. Zakona o upravnim sporovima u praksi pokazale nedorečenima (jer nije bilo propisano tko odlučuje o izuzeću

¹⁷ vidi članak 4. Zakona o sudovima (Narodne novine, broj 28/13)

¹⁸ vidi članak 6. točka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj: 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10)

¹⁶ vidi članak 13. Zakona o upravnim sporovima

predsjednika suda, kada se i kako zahtjev za izuzeće podnosi te kada nije dopušten), izmjenama i dopunama Zakona navedene su praznine popunjene. Institut izuzeća uređen je prema uzoru na parnični postupak, iako u upravnom sporu izuzeće nije istovjetno propisano kao u parničnom, jer između ta dva postupka ipak postoji *differentia specifica*. c.3)

U pogledu zastupanja, odredbom članka 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima izmijenjen je i dopunjen članak 20. stavak 3. Zakona, tako da se službenoj osobi prvostupanjskog tijela, čija je odluka potvrđena osporavanom odlukom drugostupanjskog tijela, daje ovlast da poduzima radnje za tuženika u sporu. Time se žele smanjiti troškovi postupka te smanjiti opterećenja drugostupanjskih tijela.

Što se tiče zastupanja tužitelja i zainteresirane osobe, što je propisano odredbom članka 21. Zakona o upravnim sporovima¹⁹, odredbom članka 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, dodan je novi stavak 2. kojim je propisano da se "na pitanja valjanosti zastupanja koja nisu uređena ovim zakonom na odgovarajući način primjenjuju odredbe kojima je uređeno zastupanje u parničnom postupku". Odredbom članka 89a. Zakona o parničnom postupku²⁰ propisano je da stranku kao punomoćnik može zastupati samo odvjetnik, ako zakonom nije drukčije određeno (stavak 1.), osoba koja je s njome u radnom odnosu, ako je potpuno poslovno sposobna (stavak 2.), srodnik po krvi u pravoj liniji, brat, sestra ili bračni drug – ako je potpuno poslovno sposoban i ako se ne bavi nadriparstvom (stavak 3.).

Kako je odredbom članka 33. druge novele Zakona propisano da se ta nova odredba primjenjuje na započete a nedovršene upravne sporove, na nekim je prvostupanjskim sudovima, u skladu s navedenim odredbama od-

Ranije propisani rokovi u praksi su se pokazali prekratkima za postupanje, jer su tužena tijela trebala prije sastavljanja odgovora na tužbu pribaviti spis od prvostupanjskog tijela, što je iziskivalo dostatno vrijeme.

lučivano o uskrati zastupanja u upravnom sporu poreznim savjetnicima, u skladu s člankom 90. Zakona o parničnom postupku²¹. Naime, u skladu s člankom 4. stavkom 3. Zakona o poreznom savjetništvu²², porezni savjetnik, u sklopu ugovora iz stavka 2. toga članka, ima ovlasti i dužnosti savjetovati svoju stranku o svim poreznim pitanjima, pomagati joj kod izrade poreznih prijava i zastupati ju u poreznim postupcima pred poreznim tijelima, sudjelovati u poreznim sporovima pred sudovima, nadzirati pravilnost vođenja poreznih i računovodstvenih evidencija koje se vode radi izrade poreznih prijava i drugih poreznih isprava.

Prema sadašnjem pravnom stajalištu upravnih sudova "sudjelovanje u poreznim sporovima pred sudovima" koje propisuje Zakon o poreznom savjetništvu, kao *lex specialis*, ne podrazumijeva poslove zastupanja stranaka u upravnom sporu u skladu s procesnim propisima (Zakon o upravnim sporovima i Zakon o parničnom postupku).

c.4)

Dopunom odredbe članka 24. stavka 3. Zakona o upravnim sporovima²³, propisanom člankom 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, utvrđen je novi objektivni rok od pet godina za pokretanje upravnog spora.

Iz komentara Konačnog prijedloga Zakona

¹⁹ vidi članak 21. Zakona o upravnim sporovima

²⁰ vidi članak 89a. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, broj 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13 i 89/14)

²¹ vidi članak 90. Zakona o parničnom postupku

²² vidi članak 4. stavak 3. Zakona o poreznom savjetništvu (Narodne novine, broj 127/00 i 76/13)

²³ vidi članak 24. stavak 3. Zakona o upravnim sporovima

Paradoksalno je da je jedan od najčešćih razloga za prekid spora (smrt ili prestanak postojanja stranke), u izvornom tekstu Zakona bio izostavljen. U stavku 2. točki 1. istog članka dodana je odredba koja omogućuje prekid postupka kada sud postavi prethodno pitanje Sudu Europske unije. Brisana je i točka 3. u stavku 2. istog članka kojom je bilo propisano da sud rješenjem "može" prekinuti spor kad je to propisano Zakonom, iako je odredbom stavka 1. točkom 2. istog članka izrijekom propisano da će sud rješenjem prekinuti spor kad je to propisano zakonom.

o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima proizlazi da je citiranom odredbom "utvrđen objektivni rok protekom kojeg se upravni spor više ne bi mogao pokrenuti, što se u praksi javnopravnih tijela pokazalo neophodnim radi zaštite pravnog instituta pravomoćnosti, načela pravne sigurnosti kao i radi zaštite stečenih prava stranaka u upravnom postupku, jer postojeće odredbe, koje vrlo široko definiraju tko može biti tužiteljem, bitno otežavaju, a u slučajevima da upravni spor nije pokrenut i posve onemogućavaju, nedvojbeno određivanje datuma za iskazivanje pravomoćnosti upravnog akta".

c.5)

Izmjene i dopune članaka 32. i 35. Zakona o upravnim sporovima odnose se na odjeljak Zakona kojim se propisuje postupanje po tužbi.

Odredbom članka 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima izmijenjen je članak 32. stavak 2. Zakona²⁴ tako da su produljeni rokovi za odgovor na

24 vidi članak 32. Zakona o upravnim sporovima

tužbu na način da je najkraći rok od osam dana produljen na rok od 30 dana, a najduži od 30 dana produljen je na 60 dana. Naime, ranije propisani rokovi u praksi su se pokazali prekratkima za postupanje, jer su tužena tijela trebala prije sastavljanja odgovora na tužbu pribaviti spis od prvostupajnskog tijela, što je iziskivalo dostatno vrijeme.

Odredbom članka 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, izmijenjena je odredba članka 35. Zakona²⁵ radi usklađivanja sa zakonima kojima je propisana tajnost i zaštita podataka (Zakon o tajnosti podataka, Zakon o zaštiti osobnih podataka). Tako je člankom 20. Zakona o tajnosti podataka²⁶ propisano da samo suci uz tzv. "izjavu povjerljivosti" mogu imati uvid u klasificirane podatke, dok svi ostali službenici koji imaju pristup takvim podacima moraju biti certificirani.

c.6)

Odredbom članka 12. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima dopunjena je odredba članka 45. Zakona, na način da se uz stavak 1. iza točke 1. dodaje nova točka 2. koja glasi: (2) kad tužitelj umre ili prestane postojati, a spor se s obzirom na narav upravne stvari može nastaviti. Naime, paradoksalno je da je jedan od najčešćih razloga za prekid spora (smrt ili prestanak postojanja stranke), u izvornom tekstu Zakona bio izostavljen. U stavku 2. točki 1. istog članka dodana je odredba koja omogućuje prekid postupka kada sud postavi prethodno pitanje Sudu Europske unije. Brisana je i točka 3. u stavku 2. istog članka kojom je bilo propisano da sud rješenjem "može" prekinuti spor kad je to propisano Zakonom, iako je odredbom stavka 1. točkom 2. istog članka izrijekom propisano da će sud rješenjem prekinuti spor kad je to propisano zakonom²⁷.

c.7)

Izmjenama i dopunama članka 54. Zakona

25 vidi članak 35. Zakona o upravnim sporovima

26 vidi članak 20. Zakona o tajnosti podataka (Narodne novine, broj: 79/07. i 86/12.)

27 vidi članak 45. Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, broj: 20/10. i 143/12.)

o upravnim sporovima koje su propisane člankom 14. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (kojima se propisuju pravila za održavanje reda na javnoj raspravi), propisano je kada se ročište može održati bez stranke koja je udaljena, a kada se ročište mora odgoditi. Tako će se ročište održati i bez prisutnosti, ako stranka ili zastupnik stranke bude udaljen iz sudnice, a sud će odgoditi ročište ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa zastupane stranke u slučaju da iz sudnice, bude udaljen zakonski zastupnik fizičke osobe.

c.8)

Odredbama članka 16. i 17. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima izmijenjene su odredbe Zakona, koje se odnose na objavu i dostavu presude. Tako su izmjene propisane člankom 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (kojima se mijenja članak 61. Zakona²⁸) usmjerene na uređenje pravila o objavi presude po uzoru na parnični postupak, dok je odredbom članka 17. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (kojom se mijenja članak 62. Zakona²⁹) došlo do spajanja dviju odredbi u jednu, prema kojoj se "presuda dostavlja svim strankama u sporu pisanim ili elektroničkim putem i otprema u roku od 15 dana od dana objave, a ako nije objavljena od njezina donošenja".

c.9)

U vezi s odredbama kojima se propisuje postupanje upravnog suda po žalbi, intervenirano je odredbom članka 22. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima kojom je izmijenjena i dopunjena odredba članka 71. Zakona³⁰, tako da se procedura postupanja suda po žalbi u upravnom sporu usklađuje s drugim sličnim postupcima. U skladu s time, dostavljanje žalbe i odgovora na žalbu obveza je prvostupanjskog suda, a propisana je mogućnost podnošenja

žalbe protiv rješenja kojim prvostupanjski sud žalbu odbacuje.

c.10)

Odredbom članka 25. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima dopunjuje se članak 76. Zakona³¹ na način da se proširuju razlozi za obnovu upravnog spora.

Prema novim odredbama, spor se može obnoviti ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na temelju kojih bi spor bio povoljnije riješen za nju da su te činjenice, odnosno dokazi, bili izneseni ili upotrijebljeni u prijašnjem sudskom postupku (točka 6.), te ako zainteresiranoj osobi nije bila dana mogućnost da sudjeluje u upravnom sporu (točka 7.).

c.11)

Zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude izmijenjen je i dopunjen odredbom članka 26. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima na način da je dopunjena odredba članka 78. Zakona³², tako da je proširena mogućnost podnošenja tog izvanrednog pravnog sredstva i protiv rješenja (a ne samo protiv pravomoćnih presuda). Isto tako izmjenama i dopunama tog instituta propisuje se da će sud nepravovremen zahtjev i zahtjev podnesen od neovlaštene osobe odbaciti rješenjem, te da se zahtjev treba dostaviti protivnoj stranci koja u propisanom roku od 30 dana može dostaviti odgovor. Također je propisano da Vrhovni sud Republike Hrvatske zahtjev rješava samo u njegovim granicama.

c.12)

Izmjene i dopune iz odredbi članka 27., 28. i 29. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima odnose se na dio Zakona kojim je regulirano izvršenje sudskih odluka. Tako je odredbom članka 27. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima izmijenjena odredba

28 vidi članak 61. Zakona o upravnim sporovima

29 vidi članak 62. Zakona o upravnim sporovima

30 vidi članak 71. Zakona o upravnim sporovima

31 vidi članak 76. Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, broj: 20/10. i 143/12.)

32 vidi članak 78. Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, broj: 20/10. i 143/12.)

stavka 1. članka 80. Zakona, jer žalba ima suspenzivni karakter, pa je propisano da se može izvršiti samo pravomoćna presuda koja je postala izvršna.

Odredbom članka 28. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima mijenja se odredba članka 81. Zakona³³, a kojim se izmjenama i dopunama želi postići objektivniji rok za izvršenje sudske odluke (60 dana od dana dostave pravomoćne presude).

Iz obrazloženja Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima proizlazi da je tim izmjenama "naglašena obveznost sudske presude, više nema nepotrebnog razlikovanja između meritornih i kasacijskih presuda, precizirana je situacija kada izvršenje presude nije upravljeno prema tuženiku već prema drugom tijelu (najčešće prvostupanjskom), normirana je mogućnost iniciranja sudskog postupka za izvršenje presude, i to kako u slučajevima šutnje uprave kao i kod nepostupanja u skladu s uputama u presudi". Tim su odredbama propisani i neki drugi "osigurači" u postupku izvršenja sudske presude pa je tako određeno da se o nepoštivanju izvršavanja sudske presude obavještava tijelo nadležno za nadzor tijela koje je bilo u obvezi presudu izvršiti.

Isto tako propisana je novčana kazna koju sud može izreći odgovornoj osobi u nadležnom javnopravnom tijelu koja nije postupila po sudskoj odluci, te je definirano tko se smatra odgovornom osobom u nadležnom javnopravnom tijelu (čelnik nadležnog javnopravnog tijela). Ujedno je propisana mogućnost iniciranja postupka radi naknade štete koja bi nastala neizvršavanjem presude donijete u upravnom sporu.

Postupak po žalbi protiv sudskog rješenja kojim je odlučeno o zahtjevu za izvršenje propisan je kao hitan.

c.13)

Odredbom članka 30. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima dopunjena je odredba članka 83. stavak 2.

Zakona³⁴ na način da se omogućava Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske da pokrene postupak ocjene zakonitosti općeg akta u povodu obavijesti građana ili Pučkog pravobranitelja. Naime, prije te izmjene i dopune bilo je propisano da "postupak ocjene zakonitosti općeg akta Visoki upravni sud Republike Hrvatske može pokrenuti po službenoj dužnosti ili na zahtjev suda".

Dakle, prema rješenju iz citirane zakonske odredbe prije izmjena i dopuna, predstavnici javnosti nisu bili ovlašteni obaviješću ukazivati na potrebu da se ocijeni zakonitost nekog općeg akta. Otvaranjem prostora predstavnicima javnosti za takvu inicijativu odredba članka 83. stavak 2. Zakona usklađena je s Konvencijom o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđa u pitanjima okoliša (Aarhuškom konvencijom).

Međutim, prema dopunjenoj odredbi, građani, Pučki pravobranitelj ili sud, mogu inicirati pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske pokretanje postupka za ocjenu zakonitosti nekog općeg akta, a o čemu u konačnici odlučuje Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

Zaključak

Druga novela Zakona o upravnim sporovima imala je za cilj, kao što je to naprijed navedeno, otkloniti ograničenja i praznine koje je u primjeni pokazao Zakon o upravnim sporovima. Ključne izmjene i dopune Zakona odnose se na propisivanje prava na žalbu protiv rješenja kojim prvostupanjski sud odlučuje o postojanju pretpostavki za vođenje upravnog spora, te liberaliziranju "filtra za žalbu" koji je ograničavao mogućnost podnošenja žalbe protiv većeg dijela odluka prvostupanjskih upravnih sudova. Smisao tih izmjena i dopuna u konačnici je osiguranje učinkovitog žalbenog postupka u upravnom sporu, te samim time osiguranje učinkovitog nadzora zakonitosti odluka prvostupanjskih upravnih sudova od strane više sudbene instance, odnosno Visokog

33 vidi članak 81. Zakona o upravnim sporovima

34 vidi članak 83. Zakona o upravnim sporovima

Izmjene i dopune Zakona o upravnim sporovima trebale bi imati znatan učinak na daljnji razvoj upravnog spora i upravnog sudovanja u Republici Hrvatskoj. Liberalizacijom "filtra za žalbu" trebala bi strankama u upravnom sporu biti omogućena viša razina zaštite njihovih subjektivnih prava, odnosno viša razina pravne sigurnosti. Većim prelijevanjem predmeta u žalbenom postupku prema Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske, omogućit će tom sudu da učinkovito ujednačava sudsku praksu, što do sada nije bilo moguće zbog navedenih zakonskih praznina i ograničenja.

upravnog suda Republike Hrvatske.

Osim tih, za upravni spor "strateških", izmjena i dopuna, druga je novela donijela i niz drugih izmjena i dopuna koje se tiču samog postupka i nekih važnih instituta, tako da su precizirane odredbe o mjesnoj nadležnosti, prekidu postupka, izuzeću, rukovođenju raspravom i objavi presude, odlučivanju u upravnom sporu i postupku ocjene zakonitosti općih akata.

Prema našoj ocjeni, te bi izmjene i dopune Zakona o upravnim sporovima trebale imati znatan učinak na daljnji razvoj upravnog spora i upravnog sudovanja u Republici Hrvatskoj. Liberalizacijom "filtra za žalbu" trebala bi strankama u upravnom sporu biti omogućena viša razina zaštite njihovih subjektivnih prava, odnosno viša razina pravne sigurnosti. Većim prelijevanjem predmeta u žalbenom postupku prema Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske, omogućit će tom sudu, kao najvišoj sudbenoj instanci u upravnom sudovanju, da učinkovito ujednačava sudsku praksu, što do sada nije bilo moguće zbog navedenih zakonskih praznina i ograničenja. Uloga i odgovornost Visokog upravnog suda Republike Hrvatske za razvoj upravnog spora i upravnosudske prakse, nakon stupanja na snagu druge novele Zakona o upravnim sporovima bit će jasnije i snažnije, nego što su bile do sada. Naime, iz naprijed navedenih podataka razvidno je da je prema ranijim kriterijima za filtriranje žalbi, protiv prosječno 17 posto donesenih

odluka bilo moguće podnijeti žalbu, dok bi se prema novim liberaliziranim kriterijima žalba mogla podnositi protiv nešto više od 80 posto odluka prvostupajskih upravnih sudova. Dakle, radi se u potpuno okrenutoj perspektivi, što predstavlja svakako veliki profesionalni izazov za suce Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, koji pored očekivane stručnosti u radu trebaju održati i dostignutu razinu ažurnosti i efikasnosti, tako da se žalbeni postupak može svakako provesti u roku manjem od 180 dana.

Koliko će se obistinuti statistička predviđanja o potencijalnom broju žalbenih postupaka, teško je tvrditi, jer to zavisi o nizu faktora o kojima bismo u ovom trenutku mogli samo nagađati (npr. godišnji priljev predmeta, kvaliteta rada javnopravnih tijela, broj upravnih sporova, kvaliteta rada prvostupajskih sudova i sl.). Nešto konkretnije podatke o broju žalbenih postupaka u upravnom sudovanju, po novim kriterijima za filtriranje žalbi moći ćemo reći s odmakom vremena, kada novi pravni standardi, koje donosi druga novela Zakona o upravnim sporovima, zažive u praksi.

Međutim, već sada možemo zasigurno ustvrditi da će novote druge novele Zakona o upravnim sporovima unaprijediti upravni spor i upravnosudsku praksu u Republici Hrvatskoj, jer će doprinijeti stvaranju podloge za stabilnije pravno okruženje i jačanje pravne sigurnosti stranaka u upravnosudskom postupku.

Kolokacije u jeziku prava

Vlasnički udio u dioničkom društvu – share ili stake?

Priredila

Ivana Bendow
prof.

„EBRD reduces stake in Croatia's Atlantic Grupa d. d.“ S tim naslovom priopćenja što ga je 11. ožujka ove godine izdala Europska banka za obnovu i razvoj nastavljamo priču o pravnoj terminologiji vezanoj za trgovačka društva. Primijetimo, samo uzgred, da anglo-američko novinarstvo u naslovima tradicionalno daje prednost sadašnjem glagolskom vremenu pred prošlim. Da je pravni posao (*transaction*) već zaključen, vidljivo je iz prve rečenice priopćenja: „*The European Bank for Reconstruction and Development has today reduced its equity stake in Atlantic Grupa d. d., one of the largest food and beverage producers and fast-moving consumer goods distributors in south-eastern Europe*“.

Domaći izvještaji o istom događaju glase: „EBRD smanjila udio u Atlantic Grupi“. Da je engleski naziv za vlasnički udio u dioničkom društvu *stake*, to je vidljivo već iz novinskih naslova, a ovdje ćemo kao primjer navesti samo još dva recentna naslova: „*EBRD acquires 2.6 percent stake in Poland's Bank Millennium S. A.*“ i „*ChemChina to Buy Controlling Stake in Pirelli*“. Da o ovom potonjem, tj. planiranom preuzimanju (naslov je od 25. ožujka ove godine) kontrolnog udjela u slavnom Pirelliju talijanski mediji ne prestaju brujati, to nas ne iznenađuje, jer je u pitanju *one of the world's top tire brands* odnosno *one of the largest overseas acquisitions by a Chinese state firm in recent years*.

Što se pak poslovnih udjela u društvu s ograničenom odgovornošću tiče, primjećujemo da engleski jezik terminološki ne pravi razliku između dionice i poslovnog udjela. I poslovni

udio je *a share – a share in a private company*. I ovo ćemo ilustrirati naslovom, ovaj puta iz sadržaja udžbenika: „*Issuing and transferring private company shares*“. Dosljedno tome, imatelj poslovnog udjela je, kao i dioničar, *a shareholder*. Rečenica iz popularnog uputstva za osnivače društva s ograničenom odgovornošću glasi: „*Many small companies are owned by just one shareholder who is often the sole director of the company, too*“. Da različiti nazivi u hrvatskome ne znače nužno i različite engleske termine, o tome smo već imali potvrde. Prisjetimo se: i društveni ugovor i statut trgovačkog društva u engleskom su *articles of association*.

U prošlom prilogu „Odvjetnika“ navela sam sjedište društva kao *registered office*, jer ZTD prihvaća teoriju osnivanja i daje prednost registriranom sjedištu pred stvarnim sjedištem. No, nije naodmet prisjetiti se da se registrirano sjedište i stvarno sjedište (mjesto gdje se nalazi uprava društva odnosno mjesto u kojemu društvo trajno obavlja svoju djelatnost) mogu i razlikovati. U članku 60 Uredbe 44/2001 registrirano sjedište označeno je kao *statutory seat*; mjesto u kojemu je uprava društva i odakle se upravlja njegovim poslovima je *central administration*, a mjesto u kojemu društvo trajno obavlja svoju djelatnost je *principal place of business*, pa navedeni članak propisuje da „*a company... is domiciled at the place where it has its statutory seat, central administration, or principal place of business*“. Za razliku od pravnih naziva, u medijskom izvještavanju se o sjedištu društva govori kao o „bazi“ ili „centrali“, pa se kaže npr. *a company based in Rijeka*, ili *a Rije-*

O autorici

Ivana Bendow podučava pravnički engleski jezik i sastavlja hrvatsko-engleski kolokacijski rječnik prava. Autorica je dvaju dvojezičnih frazeoloških rječnika u nakladi Školske knjige.

ka-based company, ili a company headquartered in Rijeka.

Uprava i nadzorni odbor (također navedeno u prilogu prošlom broju "Odvjetnika") su a board i a supervisory board, odnosno kad je riječ o konkretnom društvu the Board and the Supervisory Board. Međutim, u monističkom modelu upravljanja koji, ako dobro razumijem, prevladava u državama članicama Europske unije, u jednom organu, tj. upravnom odboru (a board of directors) sjede izvršni i neizvršni direktori – executive and non-executive directors.

Trgovačka društva i pripadajuća im terminologija tema su kojom ćemo se svakako još baviti. Dopustite mi da ovaj prilog završim jednom osobnom crticom. Kao „društvenjaka“ – neprivrednika i nepravnik – u knjigama o trgovačkim društvima moju pozornost posebno privlači poglavlje naslovljeno Corporate Social Responsibility, tj. društvena odgovornost poduzeća. Intrigira me odnos profita i morala, pa se pitam što točno misli Milton Friedman kada tvrdi da je društvena odgovornost poduzeća povećati profit.

dionica a share (in a public company)
poslovni udio, udio u d. o. o. a share (in a private company)
 vlasnički udio u d. d. a stake in a public company
odobreni temeljni kapital authorised share capital
iznos temeljnog kapitala the amount of share capital
povećanje temeljnog kapitala an increase of share capital
smanjenje temeljnog kapitala a reduction of share capital
ulog članova members' contributions
novčani ulozi contributions in cash, cash contributions
ulozi u stvarima i u pravima contributions in kind, in-kind contributions
upis novih dionica new share subscription
upisnik (osoba) a subscriber
dioničar, imatelj dionice a shareholder
dionice koje glase na donositelja bearer shares
dionice koje glase na ime registered shares
rodovi dionica classes of shares
izdavanje dionica issue of shares, share issue
tvrtka i sjedište društva company name and registered office
predmet poslovanja društva the company's objects
sjedište i poslovna adresa registered office and business address
mjesto sjedišta društva the company's domicile
osnivači društva promoters, company founders

osnivačka skupština a founding general meeting
sazivanje glavne skupštine calling a general meeting
odluke glavne skupštine resolutions of a general meeting, general meeting resolutions
steći pravnu osobnost to acquire a legal personality
stjecati prava i preuzimati obveze to acquire rights and assume obligations
pripajanje i spajanje društava corporate mergers and acquisitions, M&As
društvo preuzimatelj the acquiring company
priopjeno društvo the acquired company
članovi društva a company's members, the members of a company
društvo koje se sastoji od jednog člana a single member company
ostvariti članska prava to exercise member's rights
ostvarivanje prava članova društva the exercise of members' rights
proboj pravne osobnosti lifting the corporate veil, piercing the corporate veil
odlučivanje na glavnoj skupštini passing resolutions at the general meeting
glasovanje podizanjem ruku, javno glasovanje voting on a show of hands
glasovanje ubacivanjem listića, tajno glasovanje voting on a poll
glasovanje putem punomoćnika voting by proxy
obična većina a simple majority
izmjena statuta društva alteration of a company's articles, alteration of articles
izmjena statuta posebnom odlukom alteration of articles by special resolution

Neke nepravilnosti u pisanoj komunikaciji

Priredio

.....
dr. sc.
Marko Alerić
 prof.

Nužno je da ono što govorimo i/ili pišemo oblikujemo tako da primateljima bude razumljivo i jasno jer ćemo samo tako biti sigurni da će primatelji razumjeti i značenje poruke. Da bi poruka bila razumljiva i jasna, mora biti i pravilna, odnosno u skladu s jezičnom normom. Neusklađenosti s jezičnom normom, nepravilnosti, pogreške ili odstupanja od norme česte su u pisanoj poslovnoj komunikaciji.

U pismu koje slijedi sve su nepravilnosti označene. Poslije je dano objašnjenje zbog čega je označeni oblik nepravilan i kako ga ispraviti, odnosno koji pravilan oblik umjesto nepravilnog treba upotrijebiti.

*Poštovani gospodine Juriću,
 Zahvaljujem Vam na obavijesti koju ste nam uputili. Izuzetno nam je drago da ste zainteresirani za nastavak uspješne zajedničke suradnje.*

Obzirom na datum isteka ugovora želim Vam predložiti termin sastanka na kojem bi dogovorili daljnje uvjete po pitanju suradnje, a u cilju poboljšanja poslovanja na postizanju zajedničkih ciljeva.

Za obnovu ugovora potrebni su novi podaci o rokovima i cijeni usluge. Podatke je potrebno dostaviti u roku sedam dana, iz razloga kako bi ugovor mogao na vrijeme biti pripremljen i potpisan od strane direktora.

O autoru

Marko Alerić diplomirao je, magistrirao i doktorirao na studiju kroatistike Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje je izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta. Sudjeluje na brojnim međunarodnim znanstvenim skupovima i objavljuje znanstvene i stručne radove iz područja jezikoslovlja.

Molim Vas da potvrdite termin sastanka i da mi se javite ukoliko su Vam potrebne dodatne informacije.

Sa poštovanjem

Što je u pismu nepravilno?

U pismu se najvećim dijelom poštuje struktura koju bi trebalo imati poslovno pismo (oslovljavanje, bitna informacija, objašnjenje bitne informacije, pouka, zaključak, zahvala i pozdrav).

Nepravilnosti se javljaju na sadržajnoj razini jer je pismo u nekim dijelovima nejasno. Prva nejasnoća javlja se u rečenici u kojoj se primatelja poziva na sastanak i od njega traži da potvrdi termin sastanka, a da se nigdje u pismu ne navodi vrijeme u koje se sastanak predlaže. Druga se nejasnoća javlja u rečenici u kojoj se govori o tome da primatelj pisma treba dostaviti podatke, a ne navodi se kome ih treba dostaviti, pa primatelj samo može pretpostaviti, npr. da ih treba dostaviti onome koji mu je pismo poslao.

Nepravilnosti se javljaju i na jezičnoj razini:

Zahvaljujem – iza oslovljavanja (*Poštovani gospodine Juriću*) dolazi zarez. Kako zarezom nikad ne označavamo kraj rečenice, riječ iza zareza, osim ako nije vlastito ime, ne može biti pravilno napisana velikim početnim slovom. Dakle, riječ *zahvaljujem* trebalo je pravilno napisati malim početnim slovom. Dio kojim se primatelj poslovnog pisma oslovljava uvijek se od ostatka rečenice odvaja zarezom. U pismima koja pišemo bliskim osobama oslovljavanje je najčešće posebna rečenica na čijem se kraju od rečeničnih znakova nalazi uskličnik (!). Uskličnikom iskazujemo emocije prema osobi koju oslovljavamo (Dragi prijatelju!; Ljubavi moja!; Predraga Tamara!). Poslovno komuniciranje nastoji biti konvencionalno, neemocionalno i zato u poslovnim pismima oslovljavanje nije posebna rečenica. Zato bi bilo nepravilno: Poštovani gospodine Juriću!; Poštovana gospođo predsjedni-

ce!). Tako nam način oslovljavanja osobe koja nam piše odmah na početku pisma pokazuje je li riječ o privatnom ili poslovnom pismu, odnosno piše li nam pošiljatelj privatno ili poslovno.

zajedničke suradnje – u izrazu ‘zajednička suradnja’ obje riječi imaju isto značenje pa je taj izraz zapravo pleonazam ili suvišno gomilanje riječi istoga značenja. Naime, značenje riječi *suradnja* jest ‘zajednički rad’, a glagol *suradivati* znači ‘zajednički raditi’. Pravilno je moglo biti napisano ili *zajedničkog rada* ili *suradnje*. Slično bismo u rečenici: „Na konferenciji za novinare predstavljena je buduća zajednička suradnja dviju vodećih tvrtki.“ izraz ‘zajednička suradnja’ zamijenili izrazom ‘suradnja’ ili izrazom ‘zajednički rad’ pa bi rečenica pravilno glasila: „Na konferenciji za novinare predstavljena je buduća suradnja (budući zajednički rad) dviju vodećih tvrtki.“

Obzirom – pravilno je samo *s obzirom na*, slično kao što je pravilno samo *na temelju* i *u skladu s*, a ne *temeljem* i *sukladno*

bi dogovorili – nepravilan je oblik aorista glagola *biti* (kao dijela kondicionala) koji u navedenoj rečenici treba imati oblik *bismo* jer autor pisma misli na sebe i primatelja pisma. Trebalo je, dakle, upotrijebiti oblik glagola *biti* u 1. licu množine (*bismo*). Kondicional glagola *dogovoriti* pravilno glasi: *ja bih, ti bi, on, ona bi dogovorio / dogovorila, mi bismo, vi biste, oni, one bi dogovorili / dogovorile*.

po pitanju suradnje – pravilno je *o pitanju suradnje* ili *o suradnji*. Tako bi i, npr. u rečenici: „Županija je po pitanju brzine rješavanja predmeta ove godine bila na predzadnjem mjestu“ umjesto izraza ‘po pitanju’ trebalo upotrijebiti samo prijedlog *po*, pa bi rečenica pravilno trebala glasiti: „Županija je po brzini rješavanja predmeta ove godine bila na predzadnjem mjestu.“

u roku sedam dana – pravilno je *u roku od sedam dana*. Slično nije pravilno ni: *...u roku jedne minute, u roku dvije godine, nego ... u roku od jedne minute, u roku od dvije godine*.

iz razloga – u navedenom pismu je *iz razloga* trebalo izostaviti, a u drugom ga je kontekstu potrebno zamijeniti izrazima *zato što su* ili *jer su*. Npr. nije pravilno: „Pitala sam Vas iz razloga jer me to zanima.“ Pravilno je: „Pitala sam Vas jer me to zanima“ ili „Pitala sam Vas zato što me to zanima.“

potpisan od strane direktora – pravilno je: *potpisan od direktora* ili u navedenom pismu: *kako bi ga direktor na vrijeme mogao potpisati*. Slično nije pravilno ni: „Povreda privatnosti od strane medija“. Pravilno je: „Povreda privatnosti od medija“ ili „Medijska povreda privatnosti“.

ukoliko – pravilno je *ako*. Veznik *ukoliko* pravilno je upotrijebiti samo ako se u rečenici javlja i veznik *utoliko*. To znači da veznik *ukoliko* u rečenici, npr.: „Ukoliko odgovoriš na sva pitanja, bit ćeš primljen“ nije pravilno upotrijebljen, a u rečenici: „Ukoliko odgovoriš na sva pitanja, utoliko je veća vjerojatnost da ćeš biti primljen“ jest pravilno upotrijebljen.

Sa poštovanjem – pravilno je *s poštovanjem*. Prijedlog u obliku *sa* pravilno je upotrijebiti samo ispred riječi koje počinju suglasnicima *s, š, z, š*. U ostalim slučajevima prijedlog se javlja u obliku *s*.

Pismo bi, dakle, pravilno trebalo glasiti:

*Poštovani gospodine Juriću,
zahvaljujem Vam na obavijesti koju ste nam uputili. Izuzetno nam je drago da ste zainteresirani za nastavak uspješne suradnje.*

S obzirom na datum isteka ugovora želim Vam predložiti sastanak u srijedu 27. svibnja 2015. na kojem bismo dogovorili daljnje uvjete suradnje, a u cilju poboljšanja poslovanja na postizanju zajedničkih ciljeva.

Za obnovu ugovora potrebni su novi podaci o rokovima i cijeni usluge. Molim Vas da mi podatke dostavite u roku od sedam dana, kako bi ugovor mogao na vrijeme biti pripremljen i kako bi ga direktor mogao potpisati.

Molim Vas da potvrdite termin sastanka i da mi se javite ako su Vam potrebne dodatne informacije.

S poštovanjem

Prilikom pisanja potrebno je, dakle, paziti i na sadržaj koji namjeravamo priopćiti, kako bismo bili sigurni da je primatelj u poruci razumio isti sadržaj koji smo htjeli prenijeti, ali i na jezična pravila kako bi tekst koji pišemo bio ne samo razumljiv i jasan nego i pravilan. Komunikacija je, naime, vrlo složen proces u kojem zbog male nepažnje može doći do velikog nesporazuma.

Uz dopuštenje urednika časopisa "Odvjetnik", Odvetniške zbornice Slovenije, objavljujemo tekst "Moralno razumijevanje prava – pogled odvjetnika", autora dr. Roka Čeferina. Tekst je objavljen u časopisu "Odvjetnik" br. 5 (68) 2014. godine.

Moralno razumijevanje prava – pogled odvjetnika

Piše

dr. Rok Čeferin

.....

odvjetnik u Grosuplju

Prijevod
sa slovenskog

.....

Darko Horvat
poslovni
tajnik HOK-a

Kao odvjetnici često se suočavamo s kritičkim stajalištima javnosti u vezi s etikom svojeg poziva. Javno mnijenje nam prigovora da, u sukobu između interesa naših stranaka i javnih interesa, u pravilu postupamo u korist prvih i na štetu drugih.

Profesor Bavcon je s razlogom upozorio da javnost u današnjem trenutku odvjetništvo opisuje kao nepotrebno, kao društveni ukras koji ne čini ništa drugo već uzrokuje ili barem suuzrokuje dugotrajnost, neučinkovitost i sve druge grijehе pravosuđa...Vezano za obranu okrivljenika, u javnosti postoji nekoliko, do- duše krivih, ali vrlo tvrdokornih predrasuda i mišljenja. Prvenstveno treba naglasiti duboko ukorijenjene predrasude da "pošten" odvjetnik ne može zastupati i braniti "barabu", a ako to već čini, čini to zbog novca.

Takvo stajalište pravnih laika moguće je do neke mjere razumjeti. Mi odvjetnici, u sklopu obavljanja svojeg poziva nastojimo sud uvjeriti da su naše stranke u pravu, bez obzira je li to ili nije istina. Kao branitelji u kaznenim postupcima trudimo se da sud našu stranku oslobodi optužbe bez obzira je li kriva ili nije. Laička javnost može takva naša nastojanja protumačiti kao pomoć počiniteljima kaznenih djela s ciljem izbjegavanja zaslužene kazne ili kao pomoć nepoštenim strankama u parničnim postupcima, kako bi postigle ono na što nemaju pravo.

Ipak, jesu li ti prigovori osnovani? Postupamo li mi odvjetnici u obrani interesa svojih stranaka, pa i u slučaju kada stranke u postupku nisu u pravu, zaista nemoralno i u suprotnosti s javnim interesom? Tražeći odgovor na to pitanje treba već u uvodu ustvrditi da se odredbom članka 29. Ustava Republike Slovenije, kao i odredbom članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima (dalje: Konvencija) optuženiku u kaznenom postupku jamči pravo na obranu.

Ustavni sud je već u nekoliko svojih odluka naveo da je pravo na obranu temeljno ustavno pravo koje treba osigurati jednakost oružja između optužbe i obrane, odnosno pravo na pošteno suđenje. Pravo na obranu u kaznenom postupku sastavni je dio prava na pošteno suđenje kao što je to određeno člankom 6. Konvencije. Iako Konvencija govori o pravu okrivljenika na obranu u kaznenim postupcima, iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) proizlazi da u određenim okolnostima i stranke u civilnim postupcima imaju pravo na besplatnu pravnu pomoć odvjetnika. ESLJP je u svojim presudama utvrdio kršenje prava na pošteno suđenje u slučajevima kada države potpisnice Konvencije strankama u kompliciranim civilnim postupcima nisu omogućile besplatnu pravnu pomoć, zbog čega je došlo do nedopuštenog ograničenja prava stranke na učinkovit pristup sudu.

Dakle, stranke u sudskim postupcima imaju, temeljem Ustava i Konvencije, pravo na pravnu pomoć. Pri tome treba istaknuti da pravo na obranu, jednako kao ni jedno drugo ljudsko pravo, ne smije biti osigurano samo teoretski i prividno, već to pravo mora biti osigurano stvarno i učinkovito. ESLJP je u više slučajeva osudio pojedine europske države, jer branitelji po službenim dužnostima nisu u obranama pokazali dovoljan stupanj brige, stručnosti i zalaganja u obrani svojih stranaka.

U svezi s navedenim, želim ukazati na predmet *Daut protiv Portugala*. U tom je predmetu država Portugal bila osuđena, uz ostalo i zbog toga što branitelj po službenoj dužnosti nije osam mjeseci posjetio optuženika koji je bio u pritvoru. Zanimljiv je primjer i predmet *Sannino protiv Italije* u kojem je branitelja po službenoj dužnosti na raspravama svaki puta zamjenjivao drugi odvjetnik, a niti jedan od njih nije poznao spis. Dakle, Ustav kao i Konvencija, strankama u sudskim postupcima jamče pravo na kvalitetnu pravnu pomoć, što s druge strane znači da odvjetnicima nalaže dužnost da pruže kvalitetnu pravnu pomoć. Odvjetnik se za svoju stranku mora maksimalno zalagati, tj. učiniti sve što je u njegovoj moći da poboljša pravni položaj stranke.

No, postavlja se pitanje kako daleko odvjetnik može ići, tj. može li, u zaštiti interesa svoje stranke, kršiti javni interes? Kako se odvjetnik treba postaviti ako stranka od njega zahtijeva da koristi pravno sredstvo koje bi inače poboljšalo pravni položaj stranke, ali bi korištenje takvog pravnog sredstva predstavljalo zlorabu prava? Na primjer, može li odvjetnik za stranku, ako to ona zahtijeva, uložiti žalbu za koju je unaprijed jasno da će biti odbijena, ali bi se u takvom slučaju (u slučaju da uložiti žalbu) postupak mogao produžiti do te mjere da bi došlo do zastare ili obustave postupka? Je li odvjetnik na zahtjev stranke dužan uložiti žalbu, ili bi svojoj stranci morao reći: "istina je da bismo ulaganjem žalbe mogli ishoditi zastaru ili obustavu postupka, ali bi ulaganje žalbe značilo neetičnu zlorabu prava i kršenje javnog interesa, te iz tih razloga neću uložiti žalbu, a vi se pomirite s osuđujućom presudom i zasluženom kaznom?"

Dakle, odgovor na pitanje kako bi odvjetnik u takvom slučaju mogao postupiti, treba proiza-

ći iz činjenice da pravo na obranu uključuje i pravo na odabir strategije obrane. Ako stranka odluči izabrati strategiju obrane u kojoj će zlorabom svojih prava pokušati postići zastaru postupka, odvjetnik joj to ne smije omogućiti. Ako bi odvjetnik tako postupio, on bi svojoj stranci oduzeo mogućnost da stranka kao slobodan pravni subjekt odluči kako će se braniti. Takvim "očinskim" postupanjem, odvjetnik bi svoju stranku degradirao u objekt postupka, gdje stranka nema pravo odlučiti o planiranju i provedbi vlastite obrane. Ta prava – dakle, odlučivanje o strategiji svoje obrane – stranci nitko, pa ni njezin odvjetnik, ne smije oduzeti. Takvim postupanjem odvjetnik bi kršio ustavno pravo stranke na obranu i zbog toga, ne samo da bi bio u suprotnosti s interesom svoje stranke već bi bio i u suprotnosti s javnim interesom.

Postupanje odvjetnika, čija je dužnost zaštita ljudskih prava, u državi koja u skladu sa svojim Ustavom štiti ljudska prava, je postupanje u javnom interesu. Suprotno tome, u društvu koje se temelji na zaštiti ljudskih prava, kršenje prava na obranu od strane odvjetnika bilo bi u suprotnosti s javnim interesom. S obzirom na navedeno, pitanje kako treba postupiti odvjetnik u slučaju kolizije između interesa svoje stranke i javnog interesa, u samoj je svoj srži krivo. Odvjetnik može štiti javni interes samo tako da štiti interes svoje stranke.

Neargumentirani napadi na bilo koji od stupova pravosudnog sustava, na sudstvo, tužiteljstvo ili odvjetništvo, neproduktivni su ili štetni. Ako dolaze od strane pravnika koji poznaju djelovanje pravnog sustava, takvo njihovo postupanje možemo označiti kao neetično zavaravanje javnosti. Upravo takvo postupanje trebali bi izbjegavati pravnici koji razumiju pravni moral i koriste se pravom. Živimo u vremenu populizma, u vremenu zavaravanja javnosti od strane političkih i ekonomskih centara moći i u vremenu nadasve senzacionalističkog i nevjerođostojnog izvještavanja medija o događajima u društvu. U takvim okolnostima, još je važnije da kao pravni stručnjaci o društvenim događajima zauzmemo objektivno stajalište i da takvo stajalište javno iznesemo. Za to je potrebno poštenje i hrabrost, što mnogim slovenskim pravnicima nedostaje.

Kritičari odvjetnika i odvjetničkog poziva ne razumiju određene funkcije odvjetnika, propisane Ustavom i Konvencijom. Ne razumiju da je odvjetnicima stalo do morala, istine i pravde i da bi, kad bi mogli, zasigurno radije izabrali nedužne, a ne stranke koje su nešto skrivile, ali moraju, u skladu sa svojim dužnostima koje im nalažu Ustav i Konvencija, braniti svakoga, bez obzira na to osuđuju li oni sami osobno djelo koje je njihova stranka počinila. Za svaku se stranku moraju jednako potruditi – za samohranu majku koja je tužila za plaćanje uzdržavanja, kao i za višestrukog ubojicu kojeg brane u kaznenom postupku.

Kao što je već rečeno, do neke mjere mogu razumjeti da ulogu odvjetnika kao zaštitnika ljudskih prava pravni laici ne razumiju. Teže mi je razumjeti da u populističkim napadima na odvjetnike sudjeluju i pravnici. Oni bi, naime, morali znati da odvjetnik, zastupajući navodne počinitelje gnusnih djela, u prvom redu izvršava obvezu koju mu nalažu Ustav, Konvencija i zakon. Prije nekoliko mjeseci u "Delu" sam pročitao izjavu kolege pravnik koji je odvjetnicima bez zadržke prigovorio "odugovlačenje postupaka, izbjegavanje nagodbi, iskorištavanje političke ili sudske prošlosti radi korištenja 'učinkovitije' advokature, upletenost u ozloglašene afere, pohlepu ili skidanje kože strankama".

U vezi s prije rečenim, spomenuo bih slučaj u kojem je sudac ljubljanskog suda, u postupku protiv navodnog trgovca drogom, donio oslobođajuću presudu. Pojavili su se grubi i neargumentirani napadi na sučev ugled, čak i od strane stručne javnosti, ali gotovo nitko nije branio suca. Članovi sudačke profesije, prije svih članovi sudskog vijeća, trebali su tada pokazati više profesionalne hrabrosti. S druge strane, nedostajalo je poštenog odnosa od onih koji su prilikom napada na ugled suca i neovisnost sudstva šutjeli, ali i jednoglasno branili neovisnost sudstva u slučaju u kojem je bio suđen bivši predsjednik vlade, za kojeg su iz različitih, prije svega ideoloških, razloga, željeli da ide na izdržavanje kazne. Sudac u predmetu *Balkanski bojevnik*, kao i sutkinja u predmetu *Patria*, zaslužuju jednaku zaštitu

svojem ugleda, i u oba primjera pravnici bi morali jednako dosljedno postupati u obrani neovisnosti sudstva. S druge strane morali bismo u oba primjera, temeljem jednakih kriterija, dopustiti i argumentiranu kritiku obje presude. Nema sumnje da u svakom slobodnom i demokratskom društvu svako postupanje vlasti, dakle i sudbene vlasti, može biti podvrgnuto kritičnom sudu javnosti.

Odnos pravnik prema neovisnosti sudbene vlasti i slobodi izražavanja, morao bi biti jednak, bez obzira na to je li sud donio ili nije donio presudu koju su željeli. Drugim riječima, pri obavljanja svog rada, pravnike bi morala voditi prije svega poštenost, odnosno objektivnost, a ne njihova ideološka usmjerenja, politička uvjerenja i njihovi vlastiti interesi. U vezi s tim, želio bih upozoriti na, prema mojem mišljenju, nedopustivo javno osobno obračunavanje između sudaca u vrhu sudbene vlasti u predmetu *Patria*, koji svojim izjavama u javnosti potvrđuju uvjerenje da su njihove odluke prije svega posljedica njihove ideološke odnosno političke opredijeljenosti i da se ne temelje isključivo na pravu, kao što bi morale. Takvo postupanje pojedinih sudaca u stvarnosti više ruši ugled i autoritet sudbene vlasti nego bilo koji drugi vanjski napad na sudbenu vlast, bilo da je riječ o napadu od strane politike, medija ili ulice.

Zaključak

Dozvolite da ovaj prilog zaključim mišlju da mi pravnici možemo značajno pridonijeti izlasku iz društvene krize u kojoj se danas nalazimo, i to ne samo svojim znanjem, već prije svega angažiranim društvenim djelovanjem. Dužni smo mijenjati javno mnijenje, razbijati stereotipe i krive predodžbe javnosti o aktualnoj društvenoj realnosti, pri čemu se ne smijemo obazirati na to hoće li naše riječi biti primljene blagonaklono ili neće. U sklopu svog pravnog poslanstva dužni smo javnosti reći istinu. Obmanjivanje javnosti, ili šutnja onda kada bi se morali javno oglasiti (ili istupiti), predstavlja kršenje etičkih dužnosti koje mi kao pravnici moramo poštivati.

Dana 25. ožujka 2015. godine pred dopredsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

VLATKO BUKOVAC
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**NIKOLINA
CRNOGAČA
GRUBIŠIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ŠIBENIKU.

**VESNA
ČULINOVIĆ-
WEYGAND**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NIKOLA DELIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u PULI.

DOMAGOJ DRAŽIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MARTINA GLAVAN
ČOŠIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. veljače
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZADRU.

FILIP GLUMAC
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVANA GRIČAR
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVICA GRIČAR
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DALIA HAJDO
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u OPATIJI.

**DAVID
JAKOVLJEVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u SESVETAMA.

IVANA KOMŠIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

JOSIPA KURAN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NIKICA LESKOVAR
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

BERISLAV MIHALJ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u POŽEGI.

IGOR MIROŠEVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

EGON PAULIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MIRNA PAVLETIĆ
ŽUPIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**ANA MARIJA
PAVLOVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ŽELJKA POKUPEC
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

HAJA ŠOŠIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARA TERIHAIJ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**SANDRA
TROJANOVIĆ
SRŠEN**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u OREBIĆU.

DORA TURALIJA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MARIJANA
VODNICA**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. ožujka
2015. godine sa
sjedištem ureda
u DUBROVNIK.

*Dopredsjednik HOK-a
Mladen Klasić s novim
članovima*

Milivoj Korlević (1942. – 2015.)

Poštovana obitelji Korlević, dragi prijatelji, kolegice i kolege, tužni zbore, naša Hrvatska odvjetnička komora i riječki Zbor dana 6. travnja 2015. izgubili su svog uglednog člana, zadnje nepune tri godine, odvjetnika u miru, gospodina Milivoja Korlevića, a s kojim smo se oprostili na groblju Trsat 8. travnja 2015. godine

Zapala me teška dužnost, ali i čast, u ime Komore i našeg Zbora, oprostiti se od odvjetnika Milivoja Korlevića.

Milivoj Korlević rođen je 6. kolovoza 1942. godine u Pragu, od oca odvjetnika dr. Borisa Korlevića i majke Božice Korlević rođ. Lovrić. Osmogodišnju školu i gimnaziju završio je u Rijeci, a pravo je upisao u Zagrebu i diplomirao 3. lipnja 1967. Pravosudni ispit položio je u Zagrebu 27. lipnja 1972. Bio je odvjetnički vježbenik, a potom je radio na pravnim poslovima u brodogradilištu "Viktor Lenac", u "Izomontu" Rijeka, te na kraju, a prije odvjetništva, u "Adriagrad-njakomercu" Rijeka.

Bio je član nekoliko sportskih društava, aktivno je u mladosti igrao rukomet.

Dana 1. siječnja 1981. upisan je u Imenik odvjetničke komore, preuzima kancelariju oca dr. Borisa Korlevića, i te daleke 1981. počinje njegov odvjetnički put kojim je kročio do 30. lipnja 2012. kada je otišao u mirovinu. Više od tri desetljeća uporno i marljivo zastupao je svoje stranke. Krasila ga je mirnoća, staloženost i tolerancija. Prisutni stariji kolege to će zasigurno potvrditi, dugo među sobom pričati anegdote u kojima je sudjelovao i odvjetnik Milivoj Korlević, a osobno sam njegove kvalitete spoznao tijekom posljednjih petnaestak godina na sudskim hodnicima, Korzu, na putu od sudova do naših kancelarija koje su blizu, te konačno nakon preuzimanja njegova ureda u ljeto 2012.

Velika je bila ljubav Milivoja Korlevića prema spisima, njegovim predmetima, uopće odvjetničkom pozivu. Ne mogu reći da se tog ljeta 2012. teško opraštao s odvjetništvom, konačno u mirovinu je otišao u dobi od nepunih sedamdeset godina. To je bila njegova odluka, nakon više od tri desetljeća rada u odvjetništvu, i uopće četrdeset i pet godina staža, no nije se lako oprostio sa spisima i sudbinama koje iza tih spisa stoje. I onim ljudskim i pravnim dijelom. Uživao je razgovarati o predmetu. Volio je pravo. Nije se lako oprostio ni sa svojim strankama, koje su isto bile bliske sa svojim odvjetnikom. Stranke su mu se kroz desetljeća rada vraćale i postajale prijatelji. U kasnijim razgovorima s njegovim strankama osjetio sam veliko poštovanje i povjerenje koje je zaslužio čestitošću, požrtvovnošću i iskrenošću, ljudskim pristupom na temeljima upornog rada i velikog pravnog znanja.

Kad sam rekao da ne mogu reći da se teško opraštao s aktivnim odvjetništvom, to nije samo iz razloga što je u mirovinu otišao nakon desetljeća rada, već i iz razloga što je i izvan odvjetništva imao i druge ljubavi i hobije. Prvenstveno su to bili njegova supruga, njegove kćerke, unuci, njegova obitelj, kojima je bio odan i privržen. Bili su to i brojni prijatelji. No, bila je to i ljubav prema moru, prema prirodi, ljubav prema ribarenju. Volio je život. Vjerujem da nema nikoga među nama s kojima se družio, da mu nije bar jednom nije živo govorio o Puntiću na otoku Cresu, o brodovima i barkama, o mrežama i ribama, o godišnjoj plovidbi s riječkih Pećina do Punte Križa, a ranije i po cijelom Jadranu. Za mene osobno to je bilo pravo malo zadovoljstvo, pa i na pet minuta, odlutati mislima s dragim kolegom Milivojem Korlevićem oko otoka Cresa, baciti mrežu, i onda se vratiti u radni dan u neke druge mreže, u kojima se svi mi svakodnevno nalazimo.

Kao što sam rekao, upornost, staloženost, veliko pravno znanje, lijep odnos s kolegama i strankama, te odsutnost i najmanje količine gorčine bile su njegove odlike.

Nedostajat će odvjetnik i kolega Milivoj Korlević. Teško je u ovom trenutku naći riječi utjehe za njegove najbliže i najdraže, no uspomena na odvjetnika Milivoja Korlevića ostaje svima nama koji smo ga poznavali, a uspomenu ćemo iznova osvježiti svaki put kad prođemo Ulicom Matije Gupca pokraj broja 16, gdje je nekoć stajala njegova ploča, svaki put kad na horizontu vidimo Cres ili kad pročitamo dobar podnesak dragog kolege.

U ime Hrvatske odvjetničke komore, Odvjetničkog zbora Rijeka i svoje osobno, izražavam iskrenu sućut ožalošćenoj obitelji gospodina odvjetnika Milivoja Korlevića.

Počivao u miru!

(Govor Vladimira Kvaternika, odvjetnika iz Rijeke, na komemoraciji Milivoju Korleviću, održanoj u prostorijama Riječkog odvjetničkog zbora, 9. travnja 2015. godine)

